

Celje - skladišče

D-Per

539/1969

1119871346,2

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

Številka 2

Leto V.

maj 1969

SRILANO

GLASILO ZASAVSKIH PREMGOVNIKOV - TRBOVLJE

1. MAJ 1969

Zopet bodo zagoreli kresovi v dolinah in na vrhovih širom po domovini in po svetu. Kresovi, ki simbolizirajo praznik dela — 1. maj.

Temelji temu praznovanju so bili postavljeni na prvem kongresu druge Internacionale leta 1889. Tako so že pred 80 leti napredni ljudje dali misel o mednarodni solidarnosti, enotnosti in boju delavskega razreda za njegove pravice. Kasnejši dogodki na ta dan kot v Chicagu, Parizu in drugod v Evropi so bile vedno večje in večje manifestacije naprednih gibanj in hotenj.

Vojne vihre in nemirna vmesna obdobja so marsikje pustošila in uničevala s trdnim delom ustvarjene dobrine narodov sveta. Obenem pa so skušale na razne načine zatreti novejša stremjenja in praznovanje prvega maja kot delavskega praznika, kar pa v večini primerov ni uspelo.

Prvi maj, mednarodni praznik dela, je bil in ostane dan enotnosti naprednih sil sveta v boju za nov družbeni red in njih obstoj. Delavski razred si je preko desetletij v

upornem boju pridobil svoje politične pravice ter vpliv na celotno družbeno življenje, ne le v socialističnih deželah, temveč tudi drugje.

Tudi to leto delovni ljudje širom sveta pričakujejo mednarodni praznik dela z željo, da bi še nadalje dosegali na gospodarskem in družbenopolitičnem področju pričakovane uspehe. Vse bolj se večja enotnost sve-

hkrati pa želimo čimvečje mednarodno sodelovanje tudi med deželami z različnimi družbenimi ureditvami.

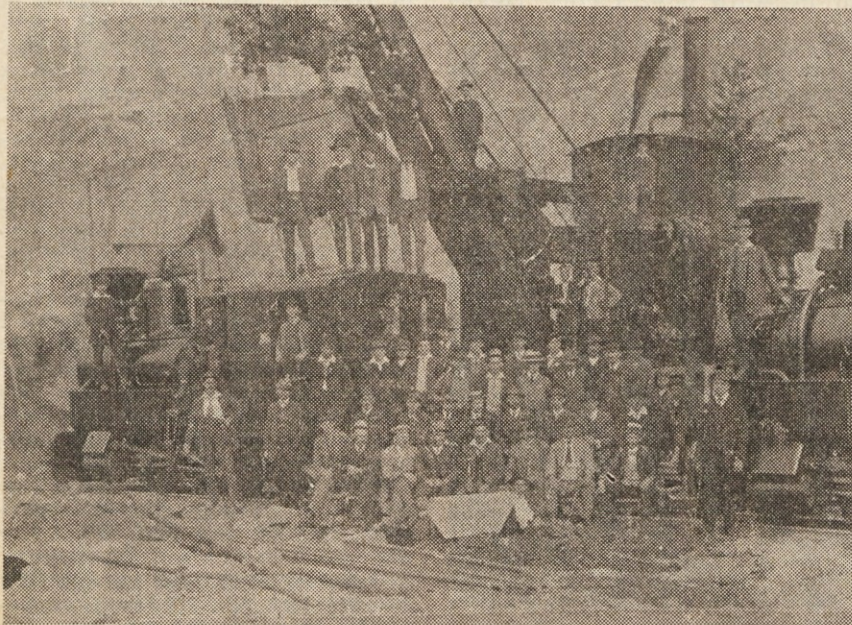
Naj bo Prvi maj resnično praznik mednarodne enotnosti proletariata! Dobi naj tisto obeležje, kakršnega so mu dale že prve proslave v prejšnjem stoletju s slovesnim zgodovinskim pomenom.

Vsem članom delovne skupnosti in vsem poslovnim partnerjem čestitamo ob mednarodnem prazniku dela - 1. maju — Želimo Vam prijetno prvomajsko praznovanje!

ta v boju proti poizkusom načenjanja vojn in raznih spopadov ter za osamosvojitve dežel z omejeno svobodo, ne glede na raso, vero in govoreči jezik. Vse ostreje obsojamo blokvske koncepcije velikih sil,

Mnogo uspehov pri nadaljnjem delu na družbeno-političnem področju, vsakdanjem delu ter dosti osebne sreče in zadovoljstva želi vsem članom delovne skupnosti.

Rudniški odbor sindikata
Zasavskih premogovnikov
Trbovlje

Praznovanje 1. maja 1919 na dnevnem kopu Dobrna v Trbovljah

★
Vabimo Vas, da se udeležite praznovanja 1. maja na Mrzlici. Ob tej priliki bo na Mrzlici centralna proslava 50. letnice ustanovitve KPJ — ZKJ za vse zasavske revirje.
★

OB 50. LETNICI KPJ — ZKJ

V letošnjem letu proslavlja delavski razred Jugoslavije tri pomembne obletnice: ustanovitev KPJ, revolucionarnih sindikatov in SKOJ-a. Prav je, da se ob tej priliki na kratko ozremo na prehojeno pot jugoslovanskega revolucionarnega delavskega gibanja in njegove avantgarde. Naša Partija je nastala v dobi burnih revolucionarnih gibanj, ki so pod vplivom zmage oktobrske revolucije ob koncu prve svetovne vojne zajele delovne množice. Nastala je kot izraz spoznanja, da boj za zrušitev kapitalističnega izkoriščanja in imperialističnega podjarmljanja ni mogoč brez organizirane politične sile z jasnim programom socialne ter politične osvoboditve delavskega razreda.

KPJ je bila, kljub lastnim notranjim težavam, kljub preganjanju s strani vladajočih režimov, v celotnem medvojnem obdobju na čelu tega boja. V času fašistične vojaške diktature je, ko je bilo, z namenom da fizično likvirajo vpliv KPJ med delovnimi množicami, preganjanjih in ubitih na stotine komunistov ter SKOJ-evcev, vzdržala vse pritisk. Fašistično diktaturo Aleksander Živković je preživela, ker se je znala in se je stalno borila na dveh frontah: proti razrednemu sovražniku in izkoriščevalcem delavskega razreda ter proti oportunistom, sektašem in omahljivcem v lastnih vrstah.

To svojo revolucionarno doslednost je zlasti dokazala po letu 1937, ko se je pod Titovim vodstvom ponovno globoko zasadila v delavskem razredu in z vso odločnostjo očistila iz svojih vrst vse tisto, kar je izgubilo stik s težnjami svojega

razreda, kar ni bilo sposobno dojeti zgodovinskih nalog, pred katerimi je stalo jugoslovansko delavsko gibanje.

Vse to je Partiji omogočilo, da je dočkala pripravljena na napad fašističnih tolp in razkosanje Jugoslavije, da je organizirala jugoslovanske narode v splošni upor in jih popeljala v zmagoviti boj proti okupatorju in njegovim domačim hlapcem.

Po zmagi revolucije je Partija ponovno stala pred velikimi preizkušnjami. Potrebno je bilo premagati posledice krvave uničevalne vojne ter na ruševinah starega zgraditi novi sistem — sistem oblasti delovnega ljudstva.

Izhodišni temelji KPJ pri graditvi novega sistema so bili: omejevanje in postopna likvidacija zasebne lastnine nad produkcijskimi sredstvi — razlastitev »razlaščenec«! Splošno pomanjkanje materialnih sredstev, kadrov in lastnih izkušenj je zahtevalo graditev novega sistema na temelju centralističnega, državno — administrativnega planiranja proizvodnje in razdeljevanja skromnih materialnih dobrin po načelih »vojnega komunizma« — vsem enako ne glede na kvaliteto in količino delovnega doprinosa oziroma vloženega dela.

Sistem državnega upravljanja, v katerem je Partija imela odločilno vlogo in ki se je v osnovi naslanjal na revolucionarno pripravljenost in razpoloženje širokih množic, je v prvi fazi povojne graditve dal pozitivne rezultate. Z nadaljnjim razvojem pa je začel kazati tudi svoje slabosti. Centralistični sistem je dušil iniciativo proizvajalcev, porajal

birokratizacijo političnega življenja in kadrov, prihajal pa je tudi v nasprotje z v ustavi proklamirano samostojnostjo narodov in republik. Vse to se je najbolj očitno pokazalo, ko smo s kolektivizacijo hoteli urediti socialistično preobrazbo dokaj primitivne jugoslovanske vasi.

KPJ je postalo jasno, da je potrebno ubrati drugo pot — pot, ki se ne bo opirala na državo in njen vsemogočni aparat, temveč na neposredne proizvajalce; ne na vsemogočni državni plan, temveč na iniciativo in ustvarjalnost delovnih ljudi. Ta pot je najdena v ideji in praksi delavskega in družbenega upravljanja. Njeno pravilnost je v osnovi potrdil ves naš dosedanji razvoj, pa tudi razvoj v svetu.

Samoupravljanje pa ni moglo ostati le na ravni svobodnega razpolaganja z delom dohodkov delovni organizaciji. Postavilo je zahtevo po temeljitih spremembah našega celotnega gospodarskega in političnega sistema; na vseh ravneh in področjih. Samoupravljanje je, kljub vsem odporom postopoma rušilo administrativno centralistični sistem in ga nadomeščalo z vedno večjo samostojnostjo pri razpolaganju tudi s sredstvi za razširjeno reprodukcijo v delovnih skupnostih. Na področju političnih odnosov je sprostil proces demokratizacije, v sami Partiji pa proces prilagajanja njene vloge in metod novim pogojem — novim samoupravnim razmeram v družbi. To je obdobje, v katerem KPJ dejansko začena preraščati v Zvezo komunistov Jugoslavije.

Uveljavljanje te in takšne samoupravne poti socialistične izgradnje ni potekalo brez težav. Težave in odpori, zavesti, ali kot izraz nerazumevanja novega, so se javljali znotraj ZKJ in družbe, prihajali pa so tudi od zunaj — s strani tistih, od katerih bi to najmanj pričakovali. Glavne sile, ki so znotraj delovale proti samoupravni usmeritvi so bile zlomljene na IV. »Brionskem« plenumu CK ZKJ. Z njihovim zlomom je bitka za gospodarsko in družbeno reformo dobila novi polet in nove perspektive.

IX. kongres ZKJ marca letošnjega leta je znova potrdil pravilnost naše samoupravne poti. Sprejel je vrsto zaključkov, ki obvezujejo vse komuniste in delovne ljudi, da vztrajamo na tej poti, do popolnega uveljavljanja demokratične samoupravne socialistične družbe — družbe, ki bo omogočala polno materialno in socialno varnost delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

Izkušnje 50. letnega razvoja KPJ — ZKJ kažejo, da je svojo zgodovinsko vlogo izpolnjevala zato, ker je vedno bila na čelu revolucionarnega boja delavskega razreda in

Izlet rudarjev iz Hrastnika, skupno z družinami na Kalske planine
1. maja 1934

množic; ker je kot njegovo osnovno jedro delavski razred dvigala in ga usmerjala; ker se je borila proti sektašenju, ki bi vodilo komuniste v izolacijo; ker je bila sposobna pravočasno in pravilno zaznavati

ter ločevati napredno od nazadnjaškega — ločevati resnični interes delavskega razreda od politične demagogije njegovih posameznih kvazi predstavnikov in zastopnikov. Te bogate izkušnje predstavljajo za-

kladnico in vodilo tudi za današnje in bodoče generacije.

Marjan Orožen
sekretar komiteja
revirske konference ZK

Gibanje proizvodnje v prvem trimesečju 1969

Prvi trije meseci letošnjega leta so za nami. Nujno je, da pregledamo dosežke v proizvodnji premoga, jih analiziramo in ugotovimo, kje so bila odstopanja od predvidevanj letne-

ga plana in katere ukrepe je potrebno podvzeti, da se negativna odstopanja čimpreje odpravijo.

Zaradi lažje ocenitve uspehov oziroma neuspehov podajam analizo

proizvodnje v I. trimesečju letošnjega leta v primerjavi z letnim planom in dosežki v lanskem I. trimesečju.

Pregled proizvodnje po enotah:

I. trimesečje	št. del. dni	komercialni premog				kotlovni premog		
		rudniki				rudnika		
		Hrastnik	Trbovlje	Zagorje	Skupaj	Hrastnik	Trbovlje	Skupaj
plan 1969	71	155.800	50.200	152.700	358.700	—	97.300	97.300
doseženo 1969	78 2/3	157.841	49.727	159.000	366.568	21.629	123.803	145.432
razlika	+ 7 2/3	+2.041	- 473	+6.300	+7.868	+ 21.629	+26.503	+48.132
doseženo 1968	75	176.395	92.766	154.300	423.461	1.685	54.154	55.839
razlika 1969-68	+ 3 2/3	+18.554	- 43.039	+4.700	- 56.893	+ 19.944	+69.649	+89.593

oziroma skupno premog po posameznih rudnikih:

I. trimesečje	št. del. dni	skupno premog				dnevno ton			
		rudniki				rudniki			
		Hrastnik	Trbovlje	Zagorje	ZP-T	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje	ZP-T
plan 1969	71	155.800	147.500	152.700	456.000	2.194	2.077	2.151	6.422
doseženo 1969	78 2/3	179.470	173.530	159.000	512.000	2.281	2.206	2.022	6.509
razlika	+ 7 2/3	+23.670	+ 25.030	+6.300	+56.000	+ 87	+ 129	- 129	+ 87
doseženo 1968	75	178.080	146.920	154.300	479.300	2.374	1.959	2.058	6.391
razlika 1969-68	+ 3 2/3	+1.390	+ 26.610	+4.700	+32.700	- 93	+ 247	- 36	+ 118

Iz tabel je razvidno, da je bilo pri 7 2/3 delavnikov več, kot je bilo predvideno po letnem planu, proizvedenih 7.868 ton več komercialnega premoga in 48.132 ton več kotlovnega premoga oziroma skupno 56.000 ton več in da je bila skupna povprečna dnevna proizvodnja za 87 ton višja.

V primerjavi z doseženo proizvodnjo v I. trimesečju leta 1968 pa je bila pri 3 2/3 delavnikov več, proizvodnja komercialnega premoga za 56.893 ton nižja, proizvodnja kotlovnega premoga pa za 89.593 ton višja in skupna za 32.700 ton višja oziroma dnevna za 118 ton višja.

Rudnik Hrastnik ima po letnem planu predvideno nižjo proizvodnjo kot jo je dosegel v letu 1968 zaradi poudarka na proizvodnji komercialnega premoga, vendar ga je proizvedel le 2.041 ton več kot ga je predvideval letni plan, poleg tega pa še izven plana 21.629 ton kotlovnega premoga ali 19.944 ton kotlovnega premoga več kot v letu 1968. Ta razlika je nastopila zato, ker smo morali zaradi večjih potreb po kotlovnem premogu v termoelektrarni, slabši rovni premog predisponirati za kotlarno. Kljub toliko večjemu

odvzemu rovnega premoga za kotlovni premog pa je bila dnevna proizvodnja le za 87 ton višja od letnega plana, a za 93 ton nižja kot v I. trimesečju leta 1968. Na znižanje proizvodnje je vplivalo predčasno pospešeno odkopavanje v jami Dol v zadnjem trimesečju leta 1968 in izpad polja C v jami Hrastnik, katerega smo morali zaradi jamskega ognja v mesecu marcu zapreti.

Rudnik Trbovlje ima po letnem planu predvideno znatno nižjo količino komercialnega premoga kot v letu 1968, znatno višjo pa količino kotlovnega premoga, zaradi potreb obratovanja TET II. Proizvodnja komercialnega premoga je bila le za 473 ton nižja od letnega plana, dočim je bila proizvodnja kotlovnega premoga za 26.503 ton višja. Znatna je razlika v proizvodnji posameznih vrst premoga v primerjavi s istim obdobjem leta 1968, saj je bila proizvodnja komercialnega premoga za 43.039 ton nižja, kotlovnega premoga pa za 69.649 ton višja oziroma skupno za 26.610 ton višja. Dnevna proizvodnja je bila v primerjavi s planom za 129 ton višja in za 247 ton višja kot v istem trimesečju leta 1968. Če bi proizvodnjo kotlovnega

premoga v poljih Vode in Polaj v začetni fazi ne ovirali dotoki vode in če bi ne bilo toliko zastojev zaradi tedaj še neurejene transportne poti med D in C postajo, bi bila proizvodnja kotlovnega premoga večja in ne bi bilo potrebno vključevati med kotlovni premog tudi premog iz jame rudnika Hrastnik.

Rudniku Zagorje je bil plan za leto 1969 povečan, vendar je bila proizvodnja le za 6.300 ton preko plana in le za 4.700 ton višja kot v I. trimesečju 1968, dočim je bila dnevna proizvodnja za 129 ton višja od planirane, a le za 36 ton nižja od lanskoletne v istem obdobju. Znižanje proizvodnje je v glavnem nastopilo zaradi izpada odkopavanja v polju 26 jame Kotredež, katerega je bilo treba ponovno zapreti zaradi jamskega ognja, s čemer se je znižalo število širokih čel, poleg tega pa še ogrevanje v polju 55 jame Kisovec. Upoštevati moramo tudi to, da ima rudnik Zagorje separacijo, kjer se premog ostro loči od krovine in talnine in je izplen zato znatno nižji kot pri separiranju na separaciji v Trbovljah in je tako za enako maso separiranega premoga potrebno znatno več rovnega premoga, saj

znaša izplen v I. trimesečju le 0,728. Da ne bi separacijo preveč obremenjevali z jalovino, smo opustili odkopavanje partij ob čistem premogu, s čimer pa smo znižali dolžino odkopnih front in s tem hkrati povečali število priprav. Večje forsiranje napredka odkopnih front je deloma ovira tudi splavni zasip in pri metodi dolgih stebrov izredna kompaktnost premoga v nadkopnem delu, ki zahteva mnogo odstreljevanja, če ho-

čemo odkopavati s čim manjšimi izčumbami.

Na ekonomski uspeh v precejšnji meri vpliva tudi padec posameznih asortimanov. Ta je bil, kot je razvidno iz razpredelnice, znatno boljši od planiranega in od doseženega v I. trimesečju leta 1968 na področju rudnikov Hrastnik in Trbovlje, dočim je na področju rudnika Zagorje še vedno previsok padec drobnih vrst.

asortiment/leto	rudnika Trbovlje-Hrastnik			rudnik Zagorje		
	plan	I. trim.	I. trim.	plan	I. trim.	I. trim.
	1969	1969	1968	1969	1969	1968
kosovec	12,0	13,6	11,6	10,0	10,9	9,8
kockovec	11,5	12,3	11,7	14,0	13,9	14,2
orehovec	16,5	16,8	16,3	17,0	14,4	18,7
grahovec	13,5	13,7	13,4	10,0	10,8	12,2
zdrob	20,0	19,7	20,5	25,0	25,5	22,3
prah	26,5	23,9	26,5	24,0	24,5	22,8

v %

Na porast odstotka debelih vrst na področju rudnikov Hrastnik in Trbovlje nedvomno močno vpliva uvedba metode podetažnega odkopavanja in presipnih jaškov-bunkarjev z vgrajenimi zavojnicami, dočim se na rudniku Zagorje še vedno izvaja transport premoga po transportnih žlebovih, brez vgrajenih zavojnic. Pri novih presipnih jaških, ki jih gradimo v jami Kisovec, bo ta nedostatek odpravljen že v letoš-

njem letu. Poizkus transporta premoga iz jame Kotredež po zavojnih drčah, nam zaradi zablatenosti oziroma stalne vlažnosti in prisotnosti talninskega premoga, ni uspel.

To gibanje proizvodnje je dalo naslednje rezultate v pogledu storilnosti. Zaradi boljše primerjave podajam podatke za I. trimesečje leta 1969 in I. trimesečje leta 1968 (ton na delavnik):

Rudnik/leto	Storitve							
	odkopna		jamska		obratna		rudniška	
	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968
Hrastnik	8,51	8,54	3,10	3,07	2,76	2,73	2,05	2,10
Trbovlje	8,60	7,51	3,88	3,14	3,23	2,62	2,76	2,24
Zagorje	7,72	7,03	2,36	2,34	1,84	1,87	1,69	1,69
ZP-T	8,29	7,70	3,00	2,81	2,49	2,35	2,09	1,98

Vse storitve so se v povprečju podjetja znatno izboljšale. Na rudniku Hrastnik je odkupna storitev nižja le zaradi tehnike zajemanja delavnikov rušacev, ki so sedaj zaposleni tudi na pridobivanju premo-

niško storitev. Posebno na tem rudniku bo potrebno izvesti koncentracijo posameznih zunanjih dejavnosti in tako izboljšati organizacijo dela in s tem zvišati obratno in rudniško storitev.

Gibanje porabe materialov:

tudi tega podajam v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta.

Rudnik/leto	Les		Krajniki		razstrelivo		kWh/ton	
	m ³ /1000		m'		gr			
	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968
Hrastnik	13	13	0,89	1,16	109	103	14,08	16,12
Trbovlje	10	14	1,01	1,59	105	135	22,58	27,71
Zagorje	20	19	0,76	0,92	310	248	38,84	35,95
ZP-T	14	15	0,89	1,21	171	160	24,65	26,12

ga iz nadkopnega dela, rudniška storitev pa je nižja zaradi izredno slabega koriščenja dopustov v pomožnih dejavnostih. Rudnik Zagorje ima kljub boljši odkopni in jamski storitvi nižjo obratno in enako rud-

Tudi glede porabe glavnih materialov so bila dosežena nekatera zvišanja.

Zaradi prehoda na podetažno odkopavanje na področju rudnika Trbovlje-Hrastnik je poraba glavnih

materialov nižja, dočim je na področju rudnika Zagorje, zaradi že prej v analizi proizvodnje omenjenih razlogov, ostala ista ali pa se je še povečala.

Da bi porabo lesa in krajnikov še bolj znižali, je potrebno še nadalje pospeševati uporabo jeklenega podporja, saj bomo s tem lahko močno znižali tudi vzdrževalne delavnike in jih preorientirali na raziskovalna in odpiralna dela. Za doseg znižanja porabe razstreliva na rudniku Zagorje je v pripravi študija.

Z navedenim člankom sem hotel podati le grobo analizo gibanja proizvodnje, asortimentov, storitev in gibanja porabe glavnih materialov.

Jermol Adolf, dipl. inž. rud.

Humor

Če te vščipne v križu je to huda stvar. Najmanj za mesec dni je bolniška, preden si dober za delo. Kadar pa je bilo le preveč takih bolnikov, vmes so bili seveda tudi simulant, je imel zanje dr. Jenštrle svojo metodo. Spustil je na tla svoj svinčnik. Seveda je vsak, katerega ni prehudo bolel križ, hitro sklonil in ga pobral. In tako je šel vsak tak že drugi dan na delo.

★

Dr. Jenštrle je imel navado reči: »Jutri greva pa na šiht«. Ko je to dejal tudi našemu znanemu rudarju Petji, ko je imel bolniško, ga je ta čakal drugi dan pred vhomom v jamo toliko časa, da je kot zadnji prišel paznik in ga vprašal zakaj ne gre v jamo. Petje je dejal: »Dr. Jenštrle je rekel, da greva danes na šiht pa ga ni od nikoder«. No grem pa sam!

★

Ti Tone greš pa vedno zadnji v jamo« je dejal paznik stricu. Ta se je pa zakregal: Aha, sedajle me vsi vidite ko grem zadnji na delo, opoldan me pa nihče ne vidi, ko grem prvi domov.

★

Pa še ena o Petji. Ker je v jami na premogu rad zadremal in ga je pri tem »opravilu« večkrat zalotil paznik, je bil seveda »oblegan«. In glej vraga, sedaj ko je imel čas, pa doma ni mogel spati. Zato je vzel »štrozak« in se napotil k obratovodji prosit za premog, da ga bo z njim napolnil. »In kaj boste z njim?« je dejal obratovodja. »Spal bom na njem, ko sedaj v jami ne morem«, mu je odgovoril Petje. Seveda se mu je obratovodja nasmejati in ga vzel nazaj na delo.

Razprava o premogovnikih v republiški skupščini

V dnevnem časopisju smo pred nedavnim brali, da je izvršni svet SR Slovenije, 27. marca 1969 poslal v obravnavo republiški skupščini predlog zakona o prepustitvi nekaterih republiških prispevkov določenim premogovniškim podjetjem. Hkrati je predlagal, da ga republiška skupščina obravnava po skrajšanem postopku. Znano nam je, da skupščina zakona ni sprejela po skrajšanem postopku. Iz gradiva, ki nam ga je posredoval v objavo tovariš Forte Karel-Marko, poslanec republiškega zbora je razvidno, da je izvršni svet SR Slovenije, dne 10. aprila 1969, t. j. isti dan, ko je zasedal republiški zbor skupščine SRS, svoj predlog zakona, katerega naj bi skupščina sprejela po skrajšanem postopku, umaknil.

Glede na to, da v dnevnem časopisju ni bila objavljena podrobna razprava o predlogu tega zakona so se odločili, da to razpravo v nekoliko skrajšani obliki posredujemo članom naše delovne skupnosti.

V razpravi na seji republiškega zbora skupščine SRS, dne 10. 4. 1969 o predlogu zakona, so sodelovali: Forte Karel-Marko, poslanec republiškega zbora; Jamar Mirko, predsednik odbora za družbeno ekonomske odnose republiškega zbora skupščine SRS; Kristan Milan, predsednik odbora za proizvodnjo in promet republiške zbora skupščine SRS; Benčina Drago, predsednik odbora za socialno politiko in zdravstveno varstvo republiške zbora skupščine SRS ter inženir Zupan Ivan, član republiškega sveta. Vsi, ki so sodelovali v razpravi na seji republiškega zbora skupščine SRS, dne 10. 4. 1969, so predloge tovariša Forteja v celoti podprli in sprejeli temu primerne sklepe, katerih se bo morala republiška skupščina v novem sestavu, držati. Žal pa ta predlog v gospodarskem zboru republiške skupščine ni našel javne podpore. K besedi se namreč ni oglašil noben poslanec iz območij, v katerih leže slovenski premogovniki. Ta njihova zadržanost pa je vrgla precej temno senco na obravnavanje problematike slovenskih premogovnikov.

Sejo republiškega zbora skupščine SRS, na kateri so obravnavali 10. 4. 1969 problematiko premogovnikov, je vodila podpredsednica Mesarič Marija. Uvodoma je pojasnila navzočim poslancem, da je republiški izvršni svet predložil v obravnavo zakonski predlog o prepustitvi nekaterih republiških prispevkov določenim premogovniškim podjetjem po skrajšanem postopku.

V razpravi o tem predlogu se je prvi oglašil k besedi tovariš Forte Karel-Marko in dejal: kot smo slišali, je izvršni svet umaknil svoj predlog, da se ta zakonski predlog obravnava po skrajšanem postopku. Žal mi je, da k razpravi niso povabljeni predstavniki prizadetih kolektivov premogovnikov. Menim, da bi bilo z ozirom na njihovo negativno stališče, do samega predloga zakona, umestno slišati v tem domu tudi njihov glas.

Dovolite mi, k temu, kar sem dejal ob priliki septemberske razprave o osnutku družbeno-ekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 in opozoril na problem premogovnikov in njihovo vlogo pristojnim republiškim organom in razpravo na skupni seji republiškega in gospodarskega zbora naše skupščine, dne 3. decembra, ko smo razpravljali o izhodiščih za oblikovanje in kritje potreb splošne porabe, dodam še nekaj dejstev.

Ob priliki razprave 3. decembra je predsednik skupne komisije, ki je pripravljala izhodišča, tovariš Jamar med drugim izjavil: »Tukaj je bil postavljen tudi predlog in s strani tovariša poslance Forteja in pa tudi skupščina občine Laško je postavila podoben predlog, da se opusti premogovništvu plačevanja prispevka od osebnega dohodka iz delovnih razmerij. Obvestil bi, da se to vprašanje proučuje obenem tudi z ekonomskim položajem nekaterih drugih dejavnosti, kot je n. pr. črna

metalurgija in se bo to vprašanje reševalo globalno v okviru reševanja problemov posameznih gospodarskih dejavnosti«, in dalje »V kolikor bi prišlo do znižanja stopnje prispevka iz osebnega dohodka za to dejavnost, pa tudi za drugo, potem bi to lahko šlo samo v breme sredstev, ki so predvidena pod postavko intervencije v gospodarstvu, o čemer smo danes že razpravljali oziroma v breme sklada skupnih rezerv«. Takrat sem odgovor tovariša Jamarja razumel kot stališče komisije, v kateri so bili tudi predstavniki Izvršnega sveta.

Od izvršnega sveta pa so premogovniki na svojo vlogo iz lanskega leta sprejeli odgovor začetkom februarja. V pismu izvršni svet med drugim navaja, da je v okviru proučevanja in iskanja rešitev za izboljšanje ekonomskega položaja premogovnikov podprl predloge za izboljšanje njihovega položaja, ki jih je lani sprejela zvezna skupščina; obenem s tem je bil zadolžen republiški sekretariat za gospodarstvo, da do jeseni 1968 napravi analizo o problematiki premogovništva, da je ista bila predmet razprave, 27. decembra lani ob prisotnosti predstavnikov vseh slovenskih premogovnikov. V pismu je nadalje rečeno, da je na podlagi analize in razprave na omenjenem sestanku republiški sekretariat za gospodarstvo ponovno predložil izvršnemu svetu poročilo o problematiki premogovnikov. Pismo končuje: »Izvršni svet in njegovi organi so to problematiko obravnavali

Možnar s katerim so streljali na proslavi 1. maja v Zagorju

vseskozi kot nalogo prvovrstnega družbeno-ekonomskega pomena za našo republiko«. Že na omenjenih razpravah sem opozarjal na dejstvo, da je o problemu premogovništva razpravljala zvezna skupščina in sprejela ustrezne ukrepe in priporočila republiškim skupščinam, da tudi s svoje strani oprostijo premogovnike prispevkov za proračun, da pa v republiki s tem v zvezi še ni bilo nič pokrenjenega, kar vzbuja določene komentarje. Navajam tudi ugotovitev iz poročila sindikata za občni zbor Zasavskih premogovnikov, 20. februarja t. l.: »Ob sprejemu ukrepov v zvezni skupščini smo rudarji pričakovali, da se bo po vrašnju premogovništva začela tudi širša razprava pri republiških organih. Pričakovanje je bilo tem večje, ker so zvezni organi dali priporočila republiškim skupščinam, da naj one vsaka po svoji gospodarski moči skušajo še nadalje reševati omenjeno problematiko. Če hočemo biti kritični, moramo priznati, da so vprašanje premogovništva začele hitro reševati republika Hrvatska in Bosna in Hercegovina, dočim je do tega vprašanja v Sloveniji malo razumevanja.«

Tovarišice in tovariši poslanci! Slab položaj premogovnikov se praktično očituje že precej let nazaj. Vsi vemo, da so bile cene premoga vseskozi plafonirane. Zaradi tega je bila v prejšnjih letih nemogoča kakršnakoli modernizacija, kljub stalnemu dvigu produktivnosti dela. Leta 1965 je bila dosežena proizvodnja premoga v Jugoslaviji in sicer skoraj 30 milijonov ton, ki pa je že v letu 1967 padla na 26 milijonov 740 tisoč ton. Zmanjšanje proizvodnje premoga je imelo za posledico odpust delovne sile in slabo nadaljnjo perspektivo premogovnikov.

V Sloveniji smo problem reševali z graditvijo elektrarn na področjih

perspektivnih premogovnikov. V teh centralah naj bi po izgradnji uporabili 70 % rjavega premoga in nad 80 % proizvodnje lignita, medtem ko je bilo zamišljeno, da bi se takozvane neperspektivne premogovnike (odgovarjajoč na moje vprašanje, je predstavnik IS tovariš Mejač koncem leta 1967 naštel kot najpomembnejše Kočevje, Senovo in Laško) preorientiralo. Po njegovih takratnih izjavah, bi naj republika v letu 1968 iz sredstev skupnih rezerv gospodarskih organizacij upoštevala programe preusmeritve teh premogovnikov na drugo proizvodnjo. To naj se bi izvršilo delno iz lastnih sredstev teh kolektivov, kombiniranih s sredstvi drugih gospodarskih organizacij, kar naj bi v »bližnji bodočnosti pripomoglo izvajanje dobro proučenih programov preusmeritve, ki naj bi omogočili zaposlitev tamkaj zaposlenih odnosno generacije, ki za njimi prihaja. Seveda bi morala biti nova proizvodnja ekonomsko utemeljena.« Za perspektivne premogovnike pa je takrat tovariš Mejač poudaril, da je za nadaljnje gospodarjenje izredno pomembna integracija premogovnikov in je v ta namen republika Zasavskim premogovnikom (preje rudnik Trbovlje Hrastnik in Zagorje) pogojevala odobritev sredstev za modernizacijo. Ni mi znan drug primer, da so krediti za modernizacijo bili vezani na integracijo. To je bilo seveda vezano tudi na lastno pokrivanje izgube v znesku 147 milijonov S din. Če bi bil to slučaj, potem mislim, da bi isto metodo morda lahko uporabili za integracijo elektrogospodarstva, železarn in temu sličnih.

Vendar je namesto najavljenih ukrepov v januarju lanskega leta izvršni svet predložil zakon, ki naj bi ga skupščina sprejela po skrajšanem postopku. Po besedilu zakona naj bi se prihranki pri sredstvih, namenjenih za modernizacijo premogovnikov

uporabili pri likvidaciji EKK. Slo je za milijardo in 900 milijonov S din. Takoj je izvršni svet ta zakonski predlog umaknil.

V lanskem juliju je »Delo« priobčilo članek z naslovom »Negotove perspektive neperspektivnih«. En del ga bom citiral, ker je v neposredni zvezi z nekaterimi določili in namenom današnjega zakonskega predloga: »Po ponovnem preverjanju potreb po premogu bo morala slediti izdelava programov za preusmeritev premogovniške proizvodnje. Nevzdržno je, če se mora s preusmeritvijo rudniške proizvodnje ukvarjati en sam strokovnjak, kot je to v enem od »neproduktivnih premogovnikov«, kjer je vendar družba skupnost, kjer so vsi sekretariati, zavodi za planiranje, instituti za tržne in vse druge raziskave, skupščina, kje je gospodarska zbornica z vsemi svojimi sveti in kje je naposled razumevanje, podpora in solidarnost perspektivnih premogovnikov in še posebej gospodarskih organizacij, ki jim gre dobro«. Članek je zaključil: »da bi bilo krivično in nehumano, če bi kolektive prepustili samim sebi naj se preusmerijo kakor vedo in znajo«. Po današnjem predlogu zakona pa isti zavezuje gospodarsko organizacijo, da predloži izdelan program o spremembi poslovnega predmeta in zaposlitve delavcev republiškemu sekretariatu za gospodarstvo. Ko bo sekretariat ugotovil, da so zagotovljena sredstva za uresničitev programa, lahko začne premogovniška gospodarska organizacija uporabljati zbrana sredstva. Kot je razvidno iz obrazložitve predloga, ki je pred nami, bi bil efekt sredstev v enem letu cca 60 milijonov S din. Te pa naj bi koristilo šest delovnih organizacij. Že sama izdelava programov bi zahtevala znatno večja sredstva; po izjavi predstavnika rudnika Senovo, je isti plačal za izdelavo programa preorientacije 30 milijonov S din. Zasavski premogovniki so plačali za laborat o integraciji in organizaciji 18 milijonov S din. Komentar o učinkovitosti predloženih ukrepov vsekakor ni potreben.

Sedaj še nekoliko besed o perspektivnih premogovnikih. Govoril bom o Zasavskih premogovnikih. Lanskoletni ukrepi zvezne skupščine: oprostitev obresti od poslovnega sklada, ukinitvev plačevanja zveznega proračunskega prispevka 4,7 %, je podjetje doseglo sorazmerno zadovoljiv gospodarski efekt. Celotni dohodek se je napram letu 1967 povečal za 12 %. Izboljšalo se je tudi razmerje delitve na sklade in osebni dohodek iz 97,4 : 2,6 v letu 1967 na 95,3 : 4,7 v letu 1968. Moram povedati, da je skupni efekt olajšav zveze za Zasavske premogovnike znašal 450 milijonov S din. Poleg že navedenih olajšav pa je zveza podvzela še naslednje ukrepe: ukinitvev davka na trajno žarne peči, zvišala prometne davek na tekoča goriva, obremenila vse investicije, ki so namenjene uporabi tekočega goriva v termo-

Demonstracije v Trbovljah 1. maja 1919 (demonstranti v sprevedu pred bivšim konzumom)

elektrarnah, toplarnah ali industriji ter stanovanjski izgradnji za 40 % in sprejela zakon o predčasnem upokojevanju rudarjev ter priporočila republikam sprejetje takšnih zakonov.

Efekt ukrepov, ki jih je podvzela zveza pa se dejansko v letošnjem letu zmanjšuje z ukrepi v republiki. Premogovniki v letu 1968 niso plačevali zveznega proračunskega prispevka, letos pa je zvišanje za 1,7 %, kar predstavlja pri 8 milijardah bruto produkta 136 milijonov več prispevka kot v lanskem letu. To je trditev predstavnikov Zasavskih premogovnikov, ki jo podpira tudi republiška gospodarska zbornica, vendar na to odgovarja republiški sekretariat za finance, da je do povečanih dajatev prišlo s strani zasavskih občin. Občine so iz lanskega letne stopnje 4,74 % letos podpisale stopnjo 4,63 %, kar je znižanje za 0,11 %. Četudi bi ga znižale na 3,95 %, bi premogovniki še vedno plačali 1,02 % več prispevka kot so ga v letu 1968, kar vsekakor ni v skladu z resolucijo o izvajanju družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1969 in 1970, kjer smo napisali, da je treba v letu 1969 uveljaviti tako politiko republike, občinskih skupščin ter samoupravnih skupnosti pri predpisovanju prispevnih stopenj od bruto osebnega dohodka, ki skupno ne bodo obremenile gospodarstvo v večji meri kot so ga v letu 1968. Dejansko se po tem, kar sem preje navedel, tega v primeru premogovnikov ne držimo.

Tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav se kolektivi v premogovnikih zavedajo, da morajo glavno breme nositi sami, so vendar pričakovali, da jim bodo tudi v naši republiki pomagali premostiti prehodne težave. Ukrepi, ki so v predloženem zakonu, so nezadostni in neadekvatni. Morda bo nekdo rekel, da naj predložimo boljše rešitve. Vsekakor mislim, da bi bilo potrebno ponovno proučiti uporabo sredstev, ki so bila prihranjena na modernizaciji premogovnikov (šlo je za 19,414.000 N din). Prav tako bi bilo potrebno proučiti možnost uporabe sredstev iz Zakona o zagotovitvi dopolnilnih kreditov oz. kreditnih sredstev za dokončanje elektroenergetskih objektov iz leta 1966, kjer je v prvem členu določeno, da se ista uporabljajo tudi za modernizacijo premogovnikov, katerih proizvodnja je neposredno vezana na termocentrale, ki so se začele graditi pred 31. decembrom 1965. Obvezno posojilo po tem zakonu so še dolžni v višini 2,5 % od zneska izplačila za investicijska dela investitorji vplačevati do 31. decembra 1969. Dalje, federacija je izdala 24. 7. 1968 zakon o prispevku na nekatere investicije (termoelektrarne, industrijske in mestne toplarne, v katerih se uporabljajo tekoča goriva), v višini 40 % od skupne vrednosti objekta. V 5. členu tega zakona je določilo, po katerem federacija za prispevek odstopa republiki, v kateri je bil

plačan. Sredstva tega prispevka pa smejo republike uporabiti le za pospeševanje proizvodnje premoga, za prekvalifikacijo rudarjev in za poravnava drugih stroškov, nastalih zaradi ustanovitve proizvodnje v rudarskih obratih (jamah) oziroma rudnikih. Kot sem obveščen, je način upravljanja s temi sredstvi na svoji zadnji seji razpravljal izvršni svet. Proučiti bi bilo prav tako treba možnost uporabe sredstev iz povečanega prometnega davka na kurilna olja za gospodinjstvo za 0,12 in za kurilna olja, ki se porabljajo v industriji v energetske namene do 0,11 din (kg). O teh zadnjih finančnih virih sicer govori analiza republiškega sekretariata za gospodarstvo o problematiki premogovništva v SR Sloveniji, vendar nam do danes niso predloženi nikakršni dokumenti o uporabi teh sredstev.

Iz vsega navedenega smatram, da je predložen zakon nezadosten za reševanje problema premogovnikov. V kolikor se bo obravnaval v rednem postopku predlagam, da o njem razpravljata tudi odbor za proizvodnjo in promet in odbor za družbeno-ekonomski odnose republiškega zbora in da se k razpravi o odborih in na samem zboru povabijo predstavniki premogovnikov.

V nadaljnji razpravi je sodeloval tudi tovariš Jamar Mirko. Predlog tovariša Forteja, da je predložen zakon nezadosten za reševanje problema premogovnikov, je v celoti podprl. V svoji razpravi se je opiral na nedoslednost posameznih členov predloga zakona, predvsem v pogledu učinkovitosti sredstev in izvajanja posameznih investicij v premogovnikih.

V razpravi je sodeloval tudi Kristan Milan. Tudi ta je predlog zakona zavrnil in podprl tovariša Forteja. Poudaril je, da bi zbrana sredstva v primeru sprejetja predlaganega zakona, najbrže ne zadoščala za določene preusmeritve. Predlagal je, da bi morali pravzaprav razmisliti o sprejemanju ukrepov, s katerimi bi omogočili ugodne pogoje za čimhitrejšo prestrukturiranje proizvodnje neperspektivnih premogovnikov, ne pa le zakon o prepustitvi nekaterih republiških prispevkov določenim premogovniškimi podjetjem. Gre po njegovem mnenju za obširnejšo in bolj temeljito analitsko obdelavo določenega problema.

Nadaljni govornik je bil v razpravi tovariš Benčina Drago. Strinjal se je z vsemi svojimi predgovorniki in poudaril, da je nemogoče sprejeti zakon in hkrati iti mimo problematike celotnega premogovništva. Omenil je da bi predvsem potrebovali izčrpno analizo o stanju našega premogovništva in na podlagi te analize in na temelju ugotovljenega stanja, proučili kakšne ukrepe in eventualne zakonske predpise bi bilo treba sprejeti za to področje. Dodal je še, da je nemogoče reševati to problematiko brez sodelovanja predstavnikov premogovnikov in da bi jih bilo nujno

potrebno povabiti na skupščinske seje, kakor tudi predstavnike občin, v katerih leže premogovniki, da bi sporazumno reševali nastale probleme. Njegovo mnenje je bilo, da bi bi lahko v primeru sprejetja predlaganega zakona dobili vtis, da skušajo republiški organi z minimalnimi sredstvi, ki naj bi ostali premogovnikom, ki nimajo perspektive, pravzaprav reševati problematiko in s tem reči, da so ti premogovniki s temi sredstvi že nekako rešeni. Predlagaj je, da je potrebno pripraviti analizo celotnega stanja. Začudil se je zakaj republiški izvršni svet ni obvestil republiškega zbora skupščine SRS o sklepih, ki so jih predlagali premogovniki v reševanje. Zadevo ni mogoče odlašati, pač pa je treba čimprej priti do potrebnih analiz in predlogov ter jih potem predložiti v obravnavo pristojnim skupščinskim organom.

Kot zadnji se je javil k razpravi član republiškega izvršnega sveta tovariš inženir Zupan Ivan. Njegovo razpravo povzemamo v celoti, brez krajšanja. Dejal je:

V obravnavi imamo osnutek oziroma predlog zakona, za katerega pa smo se že dogovorili, da ga republiški izvršni svet umika s tem, da bo predlog obravnavala republiška skupščina po normalnem postopku, da bi nekoliko pridobili na času. V tej razpravi pa bi se skušali dogovoriti, kako v konkretni situaciji ukrepati, da bomo našli kar najbolj adekvatno rešitev.

V pretečenem času je bil izdelan program razvoja energetike Slovenije. S tem načenjamo neko dolgoročno pa istočasno tudi srednjeročno perspektivo za gospodarjenje energetike v Sloveniji. Program razvoja energetike zajema tudi naše premogovništvo. Kaj sta njegovi dve bistveni ugotovitvi? Program razvoja obdeluje situacijo tako, da analizira stanje v naših rudnikih na eni strani, na drugi strani pa analizira sedanje, tekoče in perspektivne potrebe po premogu, usklajuje celotno zadevo in nakazuje za Slovenijo nek dolgoročni koncept.

V Sloveniji imamo v glavnem dva rudnika, ki sta po svojih rudnih bogastvih, raziskavah in po svojem obsegu pomembna in kot taka perspektivna za daljše obdobje. Tu lahko govorimo še o tretjem. Zadeva je odvisna nekoliko od tržišča, vendar pa je perspektiva zato jasna dolgoročno rešitev v okviru letne proizvodnje okrog 6 milijonov ton premoga. To govori nekako tako, da proizvodnjo bistveno ne bomo povečevali, da pa je vsaj za to proizvodnjo nekako tudi zagantirano tržišče. V programu razvoja energetike pa smo hkrati ugotovili, da imamo v Sloveniji vrsto manjših rudnikov, ki so glede na svoje premogovne zaloge, raziskave, odkopne sektorje kot tudi vse ostale prilike, v taki kategoriji, da ne moremo računati na to, da bi lahko ti rudniki dalje časa živeli od svoje dejavnosti. Iluzija bi bila na

daljši rok zapirati oči pred stvarnostjo, ki je zajela celotno Evropo in tudi pri nas. Postavlja se vprašanje, da o rudnikih, ki po teh ali drugačnih kriterijih nimajo zagarantirano dolgoročno perspektivo, načnemo debato in iščemo zanje rešitev. To je bilo že nekajkrat poudarjeno in lahko izjavim, da sekretariat za gospodarstvo izdeluje analizo poslovanja naše premogovniške industrije v pretečenem letu in da bo v naslednjem gradivu ta analiza predložena. Ze danes pa lahko rečem, da se je situacija v perspektivnih rudnikih v pretečenem letu v Sloveniji bistveno spremenila, kar pa ne pomeni, da je rožnata in da ne bo treba skupnih naporov. Potrjuje pa, da obstoja prognoza, da je program razvoja energetike v glavnem usklajen.

Po drugi strani pa načenjamo današnjo razpravo in z vrsto razprav, ki bodo tej še sledile, kako in kaj ukreniti z našimi neperspektivnimi rudniki. Želim reči, da izvršni svet pa tudi naša skupščina nimata nobenega namena, da se sama spuščata v definicije in ugotavljata, kdo je perspektivni in kdo neperspektivni, kdaj za posamezna podjetja to nastopa, ampak da skupno poskušamo obravnavati tematiko in ugotoviti glede na vse prilike, kako se bodo posamezne gospodarske organizacije ponašale.

Dejstvo je, da je danes treba razmišljati na preorientaciji teh premogovnikov ob istočasnem dejstvu, da bodo ti premogovniki svojo proizvodno dejavnost zadržali toliko časa, dokler bo tržišče premog lahko konzumiralo, odnosno koliko časa bodo ob takem delu lahko živeli v odvisnosti od stopnje priprav in uspešnosti priprav za prehod na drugo proizvodnjo. Da bi se odprle te možno-

sti, smo poskušali s takimi ali sličnimi zakonskimi razglasi stvari podpirati. Naš osnovni namen je v tem, in mislim da je prav, da tudi o tem danes nekoliko debatiramo.

Za rudnike, za katere ugotavljamo, kar bodo tudi sami ugotovili, da glede na rudno bogastvo in vse ostale okolnosti same ne morejo šteti med perspektivne, pa je treba s skupnimi močmi iskati izhod iz dane situacije. Toda iz gospodarske prakse zadnjih 20 let nam je dobro poznano, da smo o tem govorili oziroma razmišljali o organizaciji neke kompletne, popolnoma neodvisne proizvodnje na tem teritoriju. To pa je sorazmerno zahtevna rešitev, odnosno bolje povedano, da mislimo, da je najbolj adekvatna pot za reševanje tega problema v tem, da poskušamo v premogovniških organizacijah že danes voditi preorientacijo, poskušamo zbirati določena sredstva in kar je najbolj važno, poskušamo najti izhodišče v tem, da bi na ti dve dejavnosti oziroma toriščih organizirali neko proizvodnjo, za kar pa ni bilo potrebno, da dobimo vedno močnejše gospodarske organizacije.

Naš namen je bil, da s tem zakonom zberemo določena sredstva, da se začnemo povezovati z močnejšimi gospodarskimi organizacijami, da tu ustvarimo nek določen interes, da bi večje gospodarske organizacije s svojo organizirano dejavnostjo, s svojim potencialom, svojo tržno službo, nabavno službo in razvito tehnologijo, prišle na dotična področja in po možnosti tam razvijale proizvodnjo v skladu z možnostmi, ki se porajajo.

Misel je bila načeta. Prepričan pa sem, da bomo v naslednjih razpravah to misel obdelovali in nadalje-

vali ter našli neko rešitev, ki bo kar najbolj adekvatno ustrezala. Tu je bilo omenjeno, da so predlagani ukrepi nezadostni. Najbrže nihče od nas ne misli, da so zadostni, vendar pa je problem odprt. Odprt pa je v tem, da bo slovensko gospodarstvo moralo spregovoriti, koliko svojih sredstev je pripravljeno izločiti in jih preusmeriti za preorientacijo premogovništva. O tem pa se bomo dogovarjali v tej hiši. To bo tudi predmet razprav na sejah odborov, tu bodo sodelovale gospodarske organizacije in tovariši poslanci. Dogovoriti se bomo morali za ustrezno rešitev, ki jo bomo obravnavali in končno tudi sprejeli.

Če sem že preje govoril o tem, da je osnovni smoter, da bi na področja, na katerih so sedaj neperspektivni rudniki, vpeljali gospodarske organizacije, potem mislim predvsem to, da bi bile te gospodarske organizacije organizator proizvodnje, da bi se one s svojim potencialom lahko pojavile pred našimi bankami, skladi skupnih rezerv oziroma, da bi za tako preorientacijo koristili vse redne regulativne možnosti, s katerimi razpolagamo. Za izredne pa se bomo dogovarjali v tej hiši.

Po končani razpravi je republiški zbor z večino glasov sprejel:

- predlog zakona o prepustitvi nekaterih republiških prispevkov določenim premogovniškim podjetjem se sprejme,
- osnutek zakona o prepustitvi nekaterih republiških prispevkov določenim podjetjem pripravi izvršni svet, pri čemer je upoštevati stališča in pripombe pristojnih odborov zakonodajno pravne komisije in predloge današnje razprave.

Pomen novozgrajene Termoelektrarne II za ZP-T

Velike zaloge premoga — komercialnega in kalorično revnejšega — »kotlovnega«, ki ga imamo v zasavskih revirjih, so temelj za dolgoletno oskrbovanje gospodinjstev, industrije, ter drugih večjih kupev, ki stalno odvezemajo velike količine premoga.

V času, ko so naši predniki odkopavali premogovne sloje v Zasavju s površinskim kopom, v jami pa samo najkvalitetnejši del sloja, je ostalo v jamah mnogo neodkopanega premoga (krovninski in talninski del), katerega kalorična vrednost se giblje v mejah od 2200 do 3000 kcal in je za prašno kurjenje v termoelektrarnah dobro uporaben. Ta premog se izredno težko separira, ker je večinoma sestavljen iz premoga in jalovinskih vložkov (zrasli produkt)

ter je za pošiljanje na trg neprimeren, ker vsebuje visok odstotek negorljivih snovi. Znano je, da premog z visokim odstotkom pepela ne prenese daljših transportnih poti. Opisana vrsta premoga je primerna za kurjenje kotlov v termoelektrarnah, posebno še, če je dostavljen v rovnem stanju relativno suh.

TET II lahko uporablja premog, ki ima 2200 do 3000 kcal, ki vsebuje do 35 % pepela in ima skupne vlage od cca 25 %.

Novozgrajena TET II je dala v omrežje svoje prve kilovatne ure že sredi meseca septembra 1968 (poizkusno obratovanje), v redno obratovanje so jo spustili pa 24. novembra 1968. Dograditev te elektrarne smo v Zasavju vsi, posebno pa še člani delovne skupnosti ZP-T, zelo težko pričakovali, ker ima za revir-

je velik pomen.

Stara elektrarna, ki obratuje po zadnji rekonstrukciji že 20 let je trošila v pretežni meri le premogov prah, ki je bil v preteklih letih tako rekoč odpadni material rudnikov. Ta je svoje delo koristno opravila, vendar je pri hitro se razvijajoči strojni in toplotni tehniki postala s svojimi napravami že neekonomična ter jo bo treba kmalu nadomestiti z novo, ki bo imela veliko boljši izkoristek.

Za gradnjo nove termoelektrarne III oziroma rekonstrukcijo TET I že dalje časa zbirajo podatke (zaloge premoga, način transporta, najprimernejša moč TE itd.), ki bodo morali biti skrbno zbrani, saj elektrarna po dograditvi obratuje cca 25 do 30 let. TET II ima moč 125 MW in

lahko proizvede dnevno pri polni obtežbi 3 milj. kWh, za kar potroši cca 2400 — 2500 ton kotlovnega premoga na dan.

Dnevni odvzem takih količin premoga je ogromnega pomena za naše podjetje, predvsem, če bo elektrarna enakomerno obratovala in odvezemala pogodbeno količino, ki znašajo za leto 1969 510.000 ton kotlovnega premoga in 300.000 ton prahu iz redne proizvodnje rudnikov (delno deponija), skupno torej 810.000 ton premoga.

TE ima to veliko prednost, da so njene naprave locirane v neposredni bližini rudnikov tako, da so transportne poti relativno kratke in zato transportni stroški nizki.

Kakšnega pomena je nova TET II za ZP-T lahko ugotovimo iz naslednjih navedb:

- a) pri rednem obratovanju elektrarne cca 5000 ur/leto je možno oddajati 2000 do 2200 ton/dan kotlovnega premoga,
- b) rudnik Trbovlje in delno rudnik Hrasnik imata zagotovljen odvzem premoga in s tem neprekinjen delovni proces na velikih širokih čelih,
- c) omogočena je stalna zaposlitev rudarjev,
- č) manj je vzdrževalnih stroškov v jamah,
- d) primernejši red v transportnem sistemu jame — jama ima vedno dovolj praznih vozičkov,
- e) pri običajnih spremembah slojnih prilik je možno plasirati del slabšega komercialnega premoga v TET, ne pa na separacijo,
- f) obstoja možnost oddaje zbirkov iz suhe separacije v TE, ki so jih prej drobili in vračali v separacijski proces.

Če elektrarna ne obratuje enakomerno, česar si seveda ne želimo, prihaja do naslednjih negativnih pojavov: če zaradi okvar ali drugih vzrokov termoelektrarna ne obratuje, ali pa obratuje z zmanjšano kapaciteto, se lahko doseže enakomerna proizvodnja v rudnikih le z deponiranjem kotlovnega premoga. Deponijski prostor je količinsko omejen na cca 100.000 ton kotlovnega premoga, kar zadostuje za deponiranje dvomesečne proizvodnje, če je deponija prazna. Premog se v deponiji rad vžiga. Čas vžiga je odvisen od premogove sestave in načina deponiranja (če je kotlovni premog pomešan s prahom, se samovžig, ki se običajno prične po treh tednih, podaljša na 3 do 4 mesece). Če elektrarna ne obratuje ali obratuje z zmanjšano močjo, vpliva to na neenakomeren prevoz premoga iz jam in delo drobilnice, zaradi pogostih prekinitev in zagonov transportnih naprav za transport premoga v TET ali v deponijo. Ti zastoji vplivajo posredno na proizvodnjo rudnikov, posebno pa še na obtok jamskih vozičkov.

Dosedanje izkušnje po štirih mesecih obratovanja TET so naslednje:

- 1) pred pričetkom obratovanja

TET II je znašala povprečna dnevna proizvodnja kotlovnega premoga cca 940 ton. Po pričetku obratovanja, pa do danes povprečno 1678 ton ali okroglo 80 % več.

Decembra 1968 in januarja 1969 so bile zaloge kotlovnega premoga minimalne, zato je bilo potrebno zelo hitro zgraditi začasni transportni sistem iz zapadne deponije do nove drobilnice, ker smo imeli v zapadni deponiji vskladiščeno veliko količino prahu (105.000 ton) ter smo na ta način reševali trenutno pomanjkanje premoga zaradi zvišanih potreb TET v konicah. Iz zapadne deponije smo oddali TET od 15. novembra 1968 do 31. marca 1969 — 18.744 ton prahu. Sedanje zaloge kotlovnega premoga v deponiji znašajo po naših cenitvah cca 35.000 do 40.000 ton.

Na redno obratovanje termoelektrarn vpliva tudi deževno ali suho leto. Kadar je dosti padavin, termoelektrarne manj obratujejo in se potrošnja premoga precej zniža, v jamah pa nastopajo težave pri redni proizvodnji kotlovnega premoga.

Slabše obratovanje TET II v prej omenjenem času, kot smo pričakovali, je kljub vsemu le omogočilo zvišanje proizvodnje ZP-T, večjo zanesljivost v obratovanju, stalnejši odvzem kotlovnega premoga itd.

Za večjo varnost obratovanja bo treba postaviti v deponiji transportni trak, s katerim bomo po našem mišljenju povečali deponirane količine premoga za cca 20.000 ton, ob zapadnem delu stare TET II dogradili deponijo za cca 25.000 ton in pozneje neposredno nad transportnim sistemom, ki vodi v TET II zgradili deponijski prostor vsaj za 5.000 do 10.000 ton premoga, ki bodo na razpolago za nedeljsko obratovanje elektrarne, ko rudniki ne bodo obratovali.

Zelimo si, da bi bilo naše elektrogospodarstvo tako urejeno, da bi tudi kalorične elektrarne obratovale čim več ur v letu, dosežale ekonomske cene za kWh in si zago-

tovile večji odvzem pri potrošnikih, rudniki pa stalno obratovanje brez velikih nihanj v proizvodnji.

Mlakar Mirko, dipl. inž. rud.

Humor

Tole je povedal rudar Suhadolčan. Bilo je čisto res. Ko je bil leta 1924 štrajk v Trbovljah, njegov brat Filip ni imel kaj početi. Žena je imela še toliko denarja, da se je z vlakom odpeljala na svoj dom na Gorenjsko, kjer je dobila vsaj jesti. Filip pa, ker ni imel denarja za vlak, je pa ležal doma na Dobrni, na stari razmajani postelji in zijal v sliko matere božje, ki je visela nad njim na steni. Možakar je rad pil (**Kdo ga pa ne**), denarja nobenega, časa pa preveč. Kaj bi, kaj bi, je ternal Filip. Pa se je v tem času razmišljanja priplazil na sliko velik pajek in pričel plesti mrežo. »Nak«, je dejal Filip, ki od dolgega časa ni imel kaj početi. »Na sliko matere božje pa **že ne** boš lovil muhe«. Vstal je iz postelje, vzela metlo in mahnil po pajku. Seveda se je slika zamajala in izza nje je počasi priletel po zraku na posteljo čisto nov »Jur«. »Sama mat božja se me je usmilila in mi poplačala dobro delo«, je dejal Filip pobral jurja, se na hitro oblekel in pil dva dni skupaj. Ostalo mu je le toliko denarja, da se je odpeljal na Gorenjsko k ženi, ki ga je začudeno pogledala. Ko ji je razložil, kje in kako je dobil denar, je seveda modro zamolčala, da ga je ona skrila za sliko »za hude čase«.

UO Zasavskih premogovnikov-Trbovlje v mandatni dobi 1968/69

Obisk sejma gradbenih strojev v Münchnu

Letošnja sejma najrazličnejše gradbene opreme, ki je znan pod nazivom »BAUMA« v Münchnu, sva se udeležila 3. in 4. marca 1969 podpisani in tovariš Klenovšek Srečko, dipl. inž. rud. Obisk je bil namenjen ogledu sejma in dogovarjanju s firmo Wirth o možnosti dobave vrtnega stroja do 2.400 mm \varnothing , kar naj bi pospešilo nekatera investicijska dela. Istočasno je bil namen tega potovanja v Nemčijo obisk dveh naših skupin, ki delata na rudarskih investicijskih delih in sicer ena pri Dortmundu, druga pa blizu Aachna, ob nemško-holandski meji.

Sejem v Münchnu ima poleg komercialnega namena tudi namen seznaniti obiskovalce z najnovejšimi dosežki v konstrukciji najrazličnejših delovnih strojev s področja gradbeništva. Prostor sejmišča je razdeljen na dva dela, na pokriti del z razstavljenno opremo v sejmskih halah in precej obširen del odprtega razstavnega prostora. Na sejmju je možno videti najrazličnejše kamione, dumperje, buldožerje, nakladalce, skraperje, drobilce, sita, kompletne naprave za proizvodnjo betona s popolno avtomatiko, razne betonrske stroje, vrtnalne stroje, dvigala najrazličnejših izvedb, kompresorje, itd. Pri tem je naštet samo del strojev, ki se pa dopolnjujejo z najrazličnejšimi izdelki, ki predstavljajo dopolnitev tehnologije dela posameznega področja. Na sejmju so zastopane različne države iz vsega sveta, v razstavljeni opremi pa seveda prednjači po količini opreme in številu razstavljalcev ZR Nemčija. Na odprtem razstavišču daje poseben vtis gozd najrazličnejših dvigal, pri katerih prednjačijo najnovejši s teleskopsko iztegnjeno ročico.

Firma Wirth je pripravila posebno predavanje s filmom o uporabi najnovejšega stroja za izdelavo prog

tudi do 6 m okroglega profila. Takšen stroj (tehta 90 ton) uporabljajo za izdelavo odtočnega rova za novo elektrarno Chatelard na francosko-švicarski meji. Stroj izdeluje prog v granitu, napredek znaša v povprečju 0,7 do 0,8 m na uro oziroma okoli 14 do 16 m na dan. Seveda ne manjka pri napredovanju zastojev zaradi stroja, ki prvič obratuje in zaradi hribinskih prilik, ki se tudi spreminjajo. Odtočni rov ima 550 m vodoravnega dela, 1145 m 33° naklona, nato zopet 50 m vodoravnega in cca 300 m z nagibom okoli 45° in premerom 3 m. Približna višinska razlika med iztekom rova in zgornjim začetkom znaša 800 m.

Z deli so pričeli koncem lanskega leta in računajo, da bodo končali letos spomladi. Trdnost granita, v katerem vrtnajo, znaša 2.000 do 2.400 kp/cm². Ta stroj predstavlja na tem področju najnovejšo pridobitev tehnike za izdelavo prog v trdih hribinah.

Druga stvar, zaradi katere sva obiskala firmo Wirth je bil stroj za vrtnanje navpičnih in poševnih jaškov oziroma vpadnikov ali nadkopov do globine 250 m in \varnothing 2,4 m. Takšnega stroja ni bilo na razstavi in ker so želeli, da obiščeva njihovo tovarno v Erkelenzu, ki je blizu nemško-holandske meje, kjer dela ena naših skupin rudarjev, kamor sva bila namenjena, sva 7. marca obiskala proizvodne obrate firme Wirth. V tej tovarni, v kateri dobi človek najboljši vtis dobre organizacije in reda, so nama pokazali vrtnalni stroj, za katerega smo se zanimali. Stroj tehta okoli 9 ton, brez hidravličnih agregatov in elektro motorjev ter vrtnalnega drogovja in ne predstavlja posebne težave pri montaži, ker se da razstaviti na kose od 1 do 3 tone. Doslej so od leta 1965 dalje izdelali 7 takšnih strojev, od teh sta bila 2 v tovarni.

Eden je bil pripravljen za transport in namenjen nemškimi premogovnikom, drugi ni bil popoln. Ostalih 5 je prodanih v različne države in tudi v Afriko. Trenutno je v obratovanju takšen vrtnalni stroj v Nemčiji pri Hannoveru. S predstavniki firme sva se dogovarjala o obsegu ponudbe, ki naj bi jo nam poslala firma.

Stroj lahko vrtna do \varnothing 2.400 mm v različnih smereh navpično, navzgor ali navzdol ter poševno navzgor ali navzdol. Ima možnost proizvajanja različne potisne sile z 2 hidravličnimi agregati in 4 hidravličnimi motorji, ki proizvajajo vrtilni moment od 0 — 7.500 kpm. Spričo različnih pritiskov dveh hidravličnih agregatov in obratovanjem 1, 2, 3 ali 4 hidravličnih motorjev, stroj lahko proizvajata konstanten pritisk 105 ton pri vrtnanju navzgor in 65 ton pri vrtnanju navzdol. Napredek je seveda odvisen tudi od trdote hribine in profilna rova. V enem primeru so razširili 195 m globoko vrtno 406 mm premera. Primer te vrtnine je bil izdelan z drugim strojem. S tem strojem je bila vrtnina razširjena na 1270 mm. Delo je bilo opravljeno v 45 dneh, vključno z montažo in demontažo. Vrtnanje je potekalo v trdih konglomeratih in je doseglo pri čistem vrtnanju napredek 2,9 cm/minuto, skupen napredek pa je znašal (vključno montaža in demontaža ter zastoji) 1,9 cm/minuto. Največji dnevni napredek je znašal 23 m. Skupni stroški tako za predvrtno 406 mm in razširitev na 1270 mm, so znašali po približnem preračunu iz DM 1.180 Din/m. Vrtnanje na profil 2.400 mm bi seveda zahtevalo daljši čas. Prav gotovo pomeni takšen stroj pridobitev tako v modernizaciji, kot tudi v gospodarjenju, saj zahteva mnogo manj ljudi, ima mnogo večje napredke in lahko opravi v enem letu neprimerno večje storitve, kot jih lahko opravimo z ročnim delom. Pred odločitvijo za nakup takšnega stroja je seveda potrebno imeti izračun rentabilnosti ob upoštevanju naših razmer.

Obiskala sva tudi obe skupini naših rudarjev tako pri Dortmundu, kakor tudi na nemško-holandski meji. Lahko rečem, da v razgovoru z njimi in z nemškimi obratovodji, ki vodijo ta dela, ni bilo kakšnih bistvenih prigovorov. Stanovanjski pogoji so za skupino pri Dortmundu vsekakor boljši kot za tiste na nemško-holandski meji. Vodstvi obeh gradbišč sta naše delavce zelo pohvalili in izrazili željo, da bi imeli še več takšnih delavcev v svojem sestavu. Edini resen prigovor, ki je bil izražen s strani naših delavcev na obeh gradbiščih, je bila pritožba na izplačilo bolezni, ki se je zavleklo iz oktobra lanskega leta, kar pa je medtem verjetno tudi že urejeno.

POTEK DEL V TOPLARNI HRASTNIK

Že leta 1965 je republiška inšpekcija parnih kotlov zaradi dotrajanosti obstoječih parnih kotlov vztrajala pri zahtevi za rekonstrukcijo kotlovnih naprav. Parni kotel št. 1178 je bil zgrajen že leta 1899, zgradila pa ga je Avstrijska alp. montanska družba s sedežem v Graz-u. Naslednji trije parni kotli, ki so imeli tovarniško št. 1276, 1277 in 1278 so bili zgrajeni 1904. leta in jih je dobavila firma Ph. Waagner iz Graz-a. Leta 1915 so parni kotel št. 1178 zaradi izrabljenosti odstranili ter zgradili nov kotel s tovarniško št. 1414.

Po osvoboditvi leta 1951 je bil postavljen še peti parni kotel s tovarniško št. 405, ki ga je izdelala in zgradila Tvornica parnih kotlov Zagreb-Zitnjak. Skupna kurilna površina vseh tedaj instaliranih parnih kotlov je znašala 600 m². Kotlarna je oskrbovala s parno energijo izvažalni stroj glavnega jaška, glavni ventilator in termo centralo, ki je služila za napajanje rudnika Hrastnik z električno energijo. Poleg tega je kotlarna služila za ogrevanje vseh upravnih in obratnih zgradb in pogon parne črpalke pri strojnem jašku.

Iz navedenega je mogoče sklepati, da je tedanja kotlarna predstavljala osnovno energetska bazo rudnika Hrastnik, to tudi pojasnjuje zakaj so bile potrebne tolikšne kapacitete za proizvodnjo pare. Z razvojem elektroenergetskega omrežja je postala proizvodnja električne energije v lastni termo centrali neekonomična, parna izvažalna stroja na glavnem in strojnem jašku pa sta bila zamenjana z izvažalnimi stroji na električni pogon. S tem je kotlarna vse bolj izgubljala na pomenu, kot osnovni energetski vir tako, da danes služi le za ogrevanje obratnih prostorov in vode za moštveno kopalnico. Zaradi zmanjšane pomena kotlarne, je rudnik

vse manj skrbel za pravočasno zamenjavo in obnovo kotlovnih naprav, tako je prišlo do alternative: ali ustaviti obratovanje kotlarne, ali pa pristopiti k temeljiti rekonstrukciji. Študija obnove kotlarne je pokazala, da se ekonomičnost obratovanja znatno poveča, če se razširi krog konzumentov. Lokacija obstoječe kotlarne je glede na potencialne uporabnike zelo ugodna. Velika gostota naseljenosti na področju spodnjega Loga je naravnost silila k ideji gradnje toplovodnega omrežja.

Študija je nadalje pokazala:

1. ekonomičnost izrabe toplotne energije se poveča, če se preide iz parovodnega na toplovodni sistem,
2. da je mogoča uporaba starih parnih kotlov s tem, da se jim doda sistem žarnih cevi, s čemer se znatno povečajo zmogljivosti kotlov,
3. da je ročno polnjenje kotlov potrebno zamenjati z mehaniziranim. S tem se znatno zmanjša potrebno število ljudi za manipulacijo s kotli,
4. zaradi zmanjšanja režijskih stroškov je potrebno mehanizirati tudi dovoz premoga in odvoz ogorčkov.

Na temelju naštetih ugotovitev smo pričeli v letu 1967 z rekonstrukcijo in ekranizacijo kotla št. 1278. Rekonstruirani kotel je bil dan v obratovanje februarja naslednjega leta. V kompresorski postaji smo za napajanje tega in naslednjih rekonstruiranih kotlov zgradili predfiltre za čiščenje vode iz potoka in jonske izmenjevalce za mehčanje iste. Filtri za vodo in jonski izmenjevalci bodo po končani rekonstrukciji in predelavi parovodnega omrežja v toplovodno, služili za mehčanje hladilne vode za kompresorsko postajo, medtem ko v sedanji fazi služijo izključno za napajanje kotlar-

ne z mehčano vodo. Obstoječe parovodno omrežje je namreč brez povratnih vodov in gre ves kondenzat v izgubo.

V letu 1968. smo na temelju zbranih potreb s strani interesentov: stanovanjsko podjetje Hrastnik, podjetje Sijaj, samski dom, stolpiči na Logu, trgovski dom, godbeni dom in v perspektivi tudi šole, naročili projekt za rekonstrukcijo in ekranizacijo kotla 1414 z dvakratno kapaciteto v primerjavi s kotlom 1278. Istočasno smo v povezavi s soinvestitorji predvsem s Stanovanjskim podjetjem naročili projekt za izgradnjo toplovodnega omrežja za napajanje predela spodnjega Loga in podjetja Sijaj s toplotno energijo. V oktobru 1968 je podjetje IMP iz Ljubljane pričelo z rekonstrukcijo kotla 1414. V novembru pa je podjetje Klima Celje začelo z gradnjo primarnega toplovodnega omrežja, t. j. od kotlarne mimo bodoče stolpnice in kino dvorane na Logu do podjetja Sijaj. Ta dela so v glavnem končana. Predelava parnega kotla 1414 je bila zaključena v marcu 1969. Zgrajena je že tudi raztežljiva posoda na dimniku z dviznimi vodi.

V letošnjem letu bo za dokončno zgraditev toplarne treba dokončati še naslednje: izolirati bo treba kotel 1414, dvizne cevovode in raztežilno posodo na dimniku. Ta dela bo izvajalo podjetje Klima-Celje. Izdelana bosta dva bunkerja za premog in bunker za ogorke. Montirati je treba zvratalec, elevator in transportni trak za dovoz premoga ter verižni transporter za odvoz ogorčkov. Za dodajanje mehčane vode v kotle bo potrebno montirati tudi dve črpalci.

Predvidevamo, da bodo vsa navedena dela opravljena jeseni letošnjega leta.

Paučnik Alojz, dipl. inž. rud.

Proizvodnja premoga v Trbovljah

Celotnemu kolektivu so znane težave, s katerimi se je ubadal kolektiv rudnika Trbovlje zaradi zakasnitev izgradnje termoelektrarne Trbovlje II. Pri tem pa ni pomembna le ta zakasnitev, temveč tudi vsi zastoji v času obratovanja (tako zaradi okvar kot tudi zaradi zadostnih drugih virov električne energije). Krajše prekinitve na obratovanje sicer ne vplivajo, če je urejeno deponiranje (prazni prostori in zadostne kapacitete transportnih naprav v deponijo). Vse to izredno vpliva na oddajo kotlovnega premoga in zahteva hitre spremembe

v planiranju za oblaganje delovišč v jami. Vsakemu rudarju pa je jasno, da premogovnik ni tovarna kjer lahko od ure do ure spremeni željeno proizvodnjo. Tak način dobavljanja premoga zahteva rezervna delovišča in to za odkop komercialnega premoga, več vgrajenih transportnih naprav, višje število zposlenih delavcev na odkopnih kot tudi pri ostalih pomožnih delih.

V celotnem obdobju obratovanja nove termoelektrarne Trbovlje je bila sorazmerno normalna proizvodnja kotlovnega premoga le v febru-

arju in marcu, v zadnjih dneh marca 1969. pa je bil odzvem kotlovnega premoga zopet znižan.

Celotna proizvodnja premoga v rudniku Trbovlje je skoncentrirana v štirih poljih oziroma petih čelih in sicer: komercialni premog v polju Plesko (dva čela) in Terezija II ter kotlovni premog v poljih Vode in Polaj. Pri tem pa so kapacitete komercialnega premoga proti kotlovnemu v razmerju 21,6 : 78,4% celotnih kapacitet. Tako vidimo, da v nobenem primeru ne more komercialni premog nadomestiti izpad kotlovnega premoga, medtem ko je

obratna rešitev možna.

Občasno ustavljanje čel pa ima zopet svoje posledice v samih odkopnih poljih, ki se zaradi tega bistveno poslabšajo. Če k temu pristojimo še vse težave, ki jih imamo z vodo v poljih kotlovnega premoga (ki mora priti suh v Čobilnico), potem je razumljivo, da je osnovni pogoj za normalne delovne pogoje in gospodarno odkopavanje le redno napredovanje čel.

V sedanjih pogojih lahko deponiramo na separaciji 100.000 ton kotlovnega premoga v zahodni deponiji termoelektrarne (to je v glavni deponiji med separacijo in staro elektrarno). Vse druge deponije so trenutno polne prahu, ali pa še niso urejene za deponiranje kotlovnega

premoga. Pri normalni proizvodnji kotlovnega premoga, brez oddaje v elektrarno pa je možno deponijo napolniti najkasneje v 70 do 80 dneh ob pogoju, da je bila predhodno popolnoma prazna in če hkrati poteka tudi odkopavanje komercialnega premoga in brez kotlovnega premoga iz rudnika Hrastnik. Pri tem pa je potrebno omeniti, da so kapacitete drobilca (240 ton/h), transportnih naprav v elektrarno in na deponiji zadostne in ni nobenih ovir več za oddajo celotne proizvodnje kotlovnega premoga v deponijo.

Za lažje razumevanje navajamo tabelarične podatke z najvažnejšimi podatki o proizvodnji premoga in storitvah v obdobju od 1. 1. 1968 do 31. 3. 1969 na rudniku Trbovlje:

Mesec	Mesečna proizv. ton		Dnevna proizv. ton		Storitve t/del.	
	kotlovni	skupaj	kotlovni	skupaj	jamska	rudniška
I. 1968	18.254	50.620	702	1.947	3,12	2,63
II.	16.769	48.970	671	1.959	3,28	2,74
III.	19.122	41.410	797	1.725	3,00	2,48
IV.	20.711	56.660	863	1.528	2,92	2,39
V.	17.160	34.230	715	1.426	2,88	2,32
VI.	15.441	35.520	643	1.480	3,04	2,48
VII.	15.686	33.210	682	1.444	2,79	2,32
VIII.	18.864	39.510	755	1.576	3,09	2,56
IX.	22.879	39.190	953	1.633	3,24	2,67
X.	31.830	47.630	1.179	1.764	3,22	2,69
XI.	30.909	45.700	1.306	1.932	3,38	2,79
XII.	35.843	49.700	1.344	1.864	3,45	2,98
I. 1969	37.145	51.560	1.141	1.958	3,44	2,90
II.	39.369	56.120	1.554	2.216	4,12	3,40
III.	47.175	59.840	1.747	2.216	4,12	3,42

Možnosti nakladanja vozičkov na posameznih polniščih v poljih so zelo različne in tako dosegamo v zadnjem obdobju naslednje maksimalno število naloženih vozičkov na dan: Plesko 390, Terezija II 720, Vode 1080 in Polaj 1200. Bistveno se ta števila ne morejo več dosti povečati,

razen v polju Terezija II, kjer kapacitete nakladišča še daleč niso izkoriščene. Seveda to za sedanje razmere v posameznih poljih.

Po pogodbi s TET je bila predvidena oddaja kotlovnega premoga v prvih treh mesecih v višini 97.300 ton, dosežena pa je bila proizvodnja

123.689 ton samo na rudniku Trbovlje. Vendar pogodba ni bila sklenjena samo za kotlovni premog, temveč tudi za prah iz separacije, kjer pa ni bila dosežena predvidena količina — obravnavanje tega problema pa ne sodi v ta članek.

V celotnem članku obravnavamo predvsem probleme v zvezi z odkopavanjem kotlovnega premoga in še to bolj iz ekonomskih kot tehničnih vidikov.

Če bi hoteli vse probleme zajeti v nekaj stavkih, potem je potrebno omeniti naslednje:

1. proizvodnja premoga na rudniku Trbovlje je odvisna predvsem od redne oddaje kotlovnega premoga,
2. za doseganje gospodarnega odkopavanja (visoke storitve itd.) je potrebno stalno napredovanje čel,
3. preusmeritve odkopavanja (komercialni, kotlovni premog) ne smejo biti prepogoste in tudi ne v zelo kratkih rokih,
4. na separaciji morajo biti v času obratovanja elektrarne deponijski prostori čim bolj prazni.

To so samo glavne značilnosti in pogoji za normalno obratovanje brez opisovanja tehničnih problemov odkopavanja, katerih ni tako malo.

Upam, da sem vsaj delno prikazal posamezne probleme na rudniku Trbovlje. Končna ugotovitev je ta, da je v glavnem jama Trbovlje sposobna za proizvodnjo premoga v določeni višini brez velikih skokov. Večina težav, ki pri tem nastopajo, pa niso v odvisnosti od kolektiva rudnika Trbovlje. Zaradi tega tudi smatram, da je o pričetku normalnega obratovanja na rudniku Trbovlje še preuranjeno govoriti.

Majdič Cveto, dipl. inž. rud.

Potek del pri reševanju problematike proizvodnje na obratu Kotredež

Med jamskimi obrati pri ZP-T pridobivajo premog v jami Kotredež-Orlek pod najtežjimi rudarsko-geološkimi razmerami, ki uvrščajo ta obrat med najtežje jamske obrate v Jugoslaviji.

Zaradi visokih proizvodnih stroškov, so v tej jami prišli v letih 1965 in 1966 od prvotne širokočelne odkopne metode s splavnim zasipom na podetažno odkopavanje s sistemom zaporednih čel ter rušenjem krovline. Trenutno v tej jami odkopavajo z zasipom le še polji 45 in 46, ki ležita pod višje ležečimi odkopnimi polji, v katerih odkopavajo premog z rušenjem. Ti dve polji dajeta cca 20% proizvodnje jame Kotredež.

Za uspešno senacijo te jame je potrebno rešiti naslednje probleme, ki utesnjujejo njeno odkopno kapaciteto in dvig storitev:

1. zbrati je treba način regulacije potoka Kotredežca, ki bo omogočala: odkopavanje z rušenjem pod potokom, ohraniti sedanji koncept odkopavanja in sprostiti vse razpoložljive zaloge premoga v varnostnem stebru potoka in zahodneje od njega,
2. čimprej izdelati transportno zvezo med 4. in 6. obzorom jame Kotredež, ki bo služila transportu premoga, moštva in materiala ter omogočila, da se opusti sedanji prevoz nakopnine z verižnimi in gumi transporterji po 4. obzorju na relaciji 580 m do »H« sipalnika,
3. izpopolniti oziroma poiskati najprimernejšo odkopno metodo za

odkopavanje z rušenjem v poljih jame Kotredež, ki bi omogočala povečanje storitev ter določiti najprimernejši postopek, ki bi omogočil izdelavo izolacijskih slojev na posameznih etapah, s pomočjo katerih bi preprečili prepihanje med jama in površino ter nastajanje depresijskih jamskih požarov.

Projektivnemu oddelku ZP-T sta bila poverjena v obdelavo samo prva dva problema, zato lahko navedemo v zvezi z reševanjem le-teh naslednje:

trenutno najbolj utesnjuje proizvodno kapaciteto jame Kotredež potok Kotredežca, ki prečka orleško prometovno kadunjo in severno krilo kotredežke kadunje ter veže zaradi potrebe varovanja jame pred vdorom vode iz potoka v varnostnem stebru med 2. obzorom (k.

153,69) in 6. obzorom (k.—41,0) 1,070.000 ton, zahodno od njega med istima kotama do ordinate 4300 pa 923.000 ton separiranega premoga. Pri sedanjem odkopavanju dela premogovega ležišča, ki leži vzhodno od varnostnega stebra, se del struge Kotredežce že poseda, zaloge premoga v navedenem področju pa poemajo.

Da bi sprostili zaloge premoga v stebri in zahodneje od njega, je potrebno takoj pristopiti k regulaciji struge na dolžini cca 720 m. V dosedanji praksi na rudniku Zagorje so varnostne stebre pod potoki odkopavali z zasipom, a dno struge potoka je bilo obloženo z 1 m debelo glinasto posteljico in permanizirano z betonskimi ploščami. Ker odkopavanja varnostnega stebra Kotredežce ni možno preskočiti, je bilo torej potrebno poiskati ustrezno zaščito jame pred vdorom vode iz potoka v pogojih odkopavanja z rušenjem. Na ta način bi se izognili visokim stroškom zasipavanja, ki znašajo 14 N din/tono in ponovili spremembi koncepta odkopavanja. V zvezi s tem problemom sta bili izdelani dve študiji, od katerih vsebuje prva analize rušnih procesov in posedanja površine, druga pa možne zaščite jame pred vdorom vode iz potoka. Na osnovi sklepov prve študije lahko navedemo, da se bo površina posedla povprečno za 3 m, v kritičnem področju pa bo maksimalni posedek površine znašal 9,3 m. V drugi študiji pa je bilo obdelanih osem zamisli varovanja jame pred vdori vode iz potoka, od

katerih kaže, da je gumijasta struga najprimernejša. Po tej zamisli bi bila po tleh v terenu izgrebene parabolčne struge s presekom 12,5 m², položena z naylonskimi vložki ojačena gumi ponjava širine 10,7 m, debeline 6 mm in s trdnostjo 200 kp/cm. Tolikšen profil struge narekuje hudourniški značaj potoka, saj je po ocenah hidrotehnika možno pričakovati ob katastrofalnih nali-vih pretoke vode do 65 m⁶/sek. Pri navedeni zamisli bi posedanje struge kompenzirali z dosipanjem terena in struge pod gumi ponjavo s separacijsko jalovino. Pri odkopavanju do 4. obzora bo potrebno v pogrezo kotanjo v območju struge nasuti 270.000 m⁶ jalovine. Vzpo-redno z regulacijo potoka Kotredežce je potrebno regulirati tudi po-toček Orleško, prestaviti mestni vo-dovod, cesto IV. reda Zagorje-Čem-šenik, električno in PTT omrežje na VI. obzoru jame Kotredež izdelati nova vodna vrata. Za izvedbo vseh naštetih del bi bilo potrebno investirati etapno cca 2,400.000 Ndin Ker so vezane na odkopavanje var-nostnega stebra vse razpoložljive zaloge premoga, bi bremenili stroš-ki gornje naložbe tonu separira-nega premoga z 1,3 Ndin. Vzdrže-valni stroški za vse objekte, ki so zajeti z investicijo pa bi pri pred-videni letni proizvodnji 350.000 ton separiranega premoga znašali 1,28 N din/tono. Iz navedenega je raz-vidno, da bi bili skupni stroški za investicijo in vzdrževanje cca 6 krat manjši od stroškov, ki so vezani na odkopavanje z zasipom, saj znaša-

jo samo stroški zasipavanja 14 N din /tono, pri čemer pa niso upoštevani dodatni stroški, vezani na klasično regulacijo struge.

Za izdelavo transportne zveze med 4. obzorom (kota 20,5) in 6. obzorom (kota —109,0) so bile pred-lagane naslednje tri variante:

- a) izdelava vpadnika s premerom 3,2 m, naklonom 19° in dolžino 335 m, ki naj bi bil opremljen s členkastim ali dvovertikalnim transporterjem za spuščanje nakopnine. Za prevoz moštva in materiala pa je bila predvidena v prvi podvarianti žičnica, v drugi pa posebni vertikalni slepi jašek s kletko in protiutežjo,
- b) vertikalni jašek premera 3 m s kletko ter zavojno drčo preme-ra 1050 mm,
- c) nadkop premera 3 m z naklonom 57° za presip nakopnine ter ski-pom za prevoz moštva in ma-teriala.

Varianta b je bila opuščena za-radi neuspelega poizkusa presipa-nja rovnega premoga po zavojnicah, ki so bile v ta namen montirane na separaciji v Zagorju.

Zaradi pomankanja finančnih sredstev in časovne stiske je bila po številnih razpravah privzeta va-rianta c.

Na temelju navedenega lahko sklepamo, da so s predvidenimi ukrepi dane vse možnosti za spro-stitev trenutno vezanih zalog pre-moga in povečanje odkopnih kapa-citet jame Kotredež - Orlek.

Manfredo Marjan, dipl. inž. rud.

Oblikovanje in uporaba amortizacije v letu 1968

V letu 1968 smo porabili pri ZP-T več amortizacije kot smo jo ustvarili. Do tega leta smo namreč amortizacijo varčevali za lastno udeležbo pri financiranju sanacijskega programa. Sanacijski kredit nam je bil odobren koncem leta 1967. V preteklem letu smo pričeli z intenzivnejšo izgradnjo, kar je zahtevalo vlaganje znatnejših finančnih sredstev.

Amortizacijska sredstva smo rabili za redno zamenjavo osnovnih sredstev, za udeležbo pri financiranju sanacijskega programa (za rudnik Trbovlje-Hrastnik 27,55 % vrednosti, za rudnik Zagorje lastna udeležba ni potrebna) in za odplačilo anuitet. Poleg tega moramo iz amortizacije pokrivati tudi več dela in po-dražitve po sanacijskem programu.

Skupno smo ustvarili 18.647,4 tisoč N din amortizacije, porabili smo jo pa 20.378,4 tisoč N din, torej za 1.731,0 tisoč N din več.

Od porabljene amortizacije odpa-de na:

— redno zamenjavo	14.363.400 N din
— lastno udeležbo pri sanaciji	3.094.200 N din
— anuitete	2.920.600 N din
Skupaj	20.378.400 N din

Delovne enote so ustvarile in po-rabile amortizacijska sredstva ta-kole:

	V N din
1. rudnik Hrastnik	
a) doseženo	4.525,500
b) porabljeno	
redna zamenjava	3.263,300
sanacija	602,200
anuitete	650,700
	4.516,200
manj porabljeno	9,300
2. rudnik Trbovlje	
a) doseženo	
rudnik	3.290,200
SRD in elektro	186,200
žaga	19,600
	3.496,000
b) porabljeno	
redna zamenjava	
— rudnik	2.139,200
— SRD in elektro	433,600
— žaga	128,500
Skupaj	2.701,300
sanacija	778,300

anuitete	536,300	4.015,900
	več porabljeno	519,900
3. rudnik Zagorje		
a) doseženo		
— rudnik	6.302,300	
— avtopark	319,800	
— kamnolom	123,000	
— žaga	28,700	6.773,800
b) porabljeno		
redna zamenjava		
— rudnik	4.418,500	
— avtopark	33,800	
— kamnolom	723,100	
skupaj	5.178,400	
sanacija	449,100	
anuitete	1.433,500	7.061,000
	več porabljeno	287,200
4. Separacija		
a) doseženo		
Trbovlje	2.111,000	
Zagorje	605,300	2.716,300
b) porabljeno		
redna zamenjava		
— Trbovlje	1.772,900	
— Zagorje	169,500	
skupaj	1.942,400	
sanacija Trbovlje	1.264,500	
anuitete Zagorje	300,100	3.507,000
	več porabljeno	790,700
5) Druge enote v osnovni dejavnosti		
a) doseženo		
— laboratorij	18,800	
— upravno prod. režija	146,600	
— prejete najemnine	161,800	327,200
b) porabljeno		
— upravno prod. režija		128,300
	manj porabljeno	198,900
6. Stranske dejavnosti		
OSRD	doseženo	296,800
	porabljeno	931,000
	več porabljeno	634,200
GRAMAT	doseženo	222,200
	porabljeno	138,700
	manj porabljeno	83,500
AVTOPARK	doseženo	289,600
	porabljeno	80,100
	manj porabljeno	209,500
	doseženo	porabljeno
menze	20,900 N din	11,300 N din
počitniški domovi	67,700 N din	86,100 N din
rudarski šolski center	59,800 N din	65,900 N din

Vsa manj porabljena sredstva so bila prenešana v l. 1969.

Prekoračenje amortizacijskih sredstev na rudniku Trbovlje je pripisati električni opremi, ki jo nabavlja elektro obrat kot rezervo za celotno podjetje.

Tudi v letu 1969 ustvarjena amortizacija ne bo zadoščala za kritje vseh potreb, posebno še ker moramo pri dokončavanju sanacijskega programa z gotovostjo računati na

podražitve.

Te bomo morali pokriti iz lastnih sredstev, ker je majhna možnost, da da bi zanje dobili dodatne kredite.

Za sredstva skupne porabe (družbeni standard) amortizacijo odnosno knjigovodsko odpise sicer obračunavamo, vendar se za obračunani znesek zniža sklad.

Ustvarjeno amortizacijo v ostalih dejavnostih uporabljamo tam, kjer smo jo dosegli in to:

doseženo	porabljeno
20,900 N din	11,300 N din
67,700 N din	86,100 N din
59,800 N din	65,900 N din

Iz tega pregleda je razvidno, da so počitniški domovi in rudarski šolski center porabili nekaj več amortizacije, kot so jo pa ustvarili. Razlika je pokrita iz dobroimetja

na račun amortizacije iz preteklih let, tako da vse tri neproizvodne dejavnosti izkazujejo koncem leta 1968 še nekaj neporabljene amortizacije, ki pa je bila prenešana v l. 1969 in

bo uporabljena kot soudeležba pri izvajanju sanacijskega programa.

Turnšek Roman

Problematika mehaniziranega transporta jalovine na separaciji v Zagorju

Na separaciji rudnika Zagorje se separacijska jalovina zbira v sedmih bunkerjih skupne koristne kapacitete približno 65 m³. Iz bunkerja transportirajo separacijsko jalovino v jamskih vozičkih vsebine 1275 l s pomočjo diesel lokomotive Jenbach, moči 50 KS, na prevračevalce, iz prevračevalca pa je s 16 tonskim kamionom OM transportirajo na 2 km oddaljeno jalovišče Ruardi. Čas nakladanja kamiona na prevračališču je približno 7 minut, čas vožnje s kamionom pa znaša 15 minut tako da traja skupni čas ene vožnje 22 minut.

Pri letni proizvodnji 600.000 ton separiranega premoga pride povprečno letno okrog 90.000 m³ ali 160.000 ton jalovine. Dnevno je okrog 400 vozičkov ali 800 ton jalovine. Za prevoz takšne količine jalovine mora biti dnevno na vse tri izmene na razpolago 60 do 80 jamskih vozičkov, diesel lokomotiva in 16 tonski kamion. Tak transport jalovine je zelo drag, saj znašajo stroški za prevoz od bunkerjev do prevračališča 1,75 N din/tono, stroški prevoza s kamionom od separacije na jalovišče Ruardi pa 1,10 N din/tono. Stroški transporta jalovine od bunkerja do prevračališča na približno 350 m dolgi poti so tolikšni, predvsem zaradi zastarelega načina transportiranja, ki zahteva veliko število zaposlenih in veliko število jamskih vozičkov.

S ciljem, da bi zmanjšali stroške transporta jalovine na separaciji Zagorje je bila v projektivnem oddelku našega podjetja že v preteklem letu izdelana študija o možnostih transporta separacijske jalovine na separaciji rudnika Zagorje. V tej študiji so bile obdelane tri variante transportnih poti. Na tej podlagi se je tehnično vodstvo podjetja odločilo za najbolj funkcionalno in najbolj ekonomično varianto, za katero je projektivni oddelek že izdelal potrebno tehnično dokumentacijo.

Po preureditvi transportnih poti po izdelanem projektu, bomo jalovino transportirali izpod obstoječih jalovinskih bunkerjev na separaciji preko dveh zaporednih gumi transporterjev širine 650 mm in skupne dolžine 86 m, direktno na kamion pod obstoječim prevračališčem.

Kapaciteta gumi transporterjev bo takšna, da bo čas nakladanja ka-

O odgovornosti strokovnih služb

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

V prejšnji številki smo obdelali problematiko pravne odgovornosti

miona krajši kot je sedaj ter bo znašala okrog 5 minut.

Investicijski stroški za preureditev transportne poti za jalovino bodo znašali predvidoma okrog 100.000 N din, to pa seveda ob predpostavki, da bomo uporabili za montažo tiste gumi transporterje, ki so v podjetju na razpolago, v nasprotnem primeru pa bo ta investicija znašala približno 200.000,00 N din.

Po prehodu iz obstoječega načina transportiranja jalovine od jalovinskih bunkerjev do prevračališča, na transportiranje po gumi trakovih, se bo transportna pot skrajšala za približno 300 m, sproščena pa bo diesel lokomotiva, ki je že precej stara in zahteva vsako leto precejšnja sredstva za popravila. Z uvedbo novega načina transporta jalovine bomo sprostili tudi okrog 60 do 80 jamskih vozičkov, ki so sedaj stalno zavzeti na separaciji ter bomo tako povečali že tako premajhen vozni park vozičkov za transport ravnega premoga. Nadaljnja prednost ukinitve transporta jalovine z vozički pa je tudi v tem, da jamskih vozičkov ne bomo onesnažili z jalovino in jih zato ne bo treba stalno čistiti kot je to potrebno sedaj. Glavna pridobitev novega načina transportiranja jalovine pa bo v tem, da bodo transportni stroški za transportno pot od jalovinskih bunkerjev do prevračališča manjši od sedanjih 1,75 N din/tono na 1,10 N din/tono. Na hitro pogledamo, razlika 0,65 N din/tono ne predstavlja velikega prihranka. Vemo pa, da moramo letno prevoziti okrog 160.000 ton jalovine, zato lahko izračunamo, da bo znašal letni prihranek že čez 100.000,00 N din. Iz navedenega je razvidno, da je iz tehničnih in ekonomskih razlogov potrebno, da na separaciji v Zagorju preidejo čimprej iz zastarelega načina transportiranja jalovine z jamskimi vozički in diesel lokomotivo, na modernejši način z gumi transporterji. Nov način transportiranja je tudi ekonomsko utemeljen.

Toplak Stane, inž. el.

v vseh oblikah, t. j. disciplinska odgovornost, materialna odgovornost, odgovornost za prekrške, odgovornost za gospodarske prestopke in odgovornost za kazniva dejanja. Danes se bomo dotaknili poslovnega rizika o katerem tovariš Gantar Pavle v svojem referatu tudi piše.

Člen 88. istega zakona pa obvezuje delovne organizacije, da s splošnim aktom določijo dolžnosti in odgovornosti delavcev na delu in v zvezi z delom, postopek ugotavljanja kršitev dolžnosti itd. Posebej zakon obvezuje delovne organizacije, da s splošnim aktom določijo, kaj se šteje za hujšo kršitev delovnih dolžnosti. Kaj je treba smatrati kot hujšo kršitev delovnih dolžnosti, je stvar delovne organizacije, mora pa biti razvidno iz splošnega akta. S tem se zagotavlja pravna sigurnost delavcev, da se v primeru postopka ne bi isto dejanje enkrat ocenjevalo kot lažja, drugič kot hujša kršitev delovnih dolžnosti.

Oprostitev teh dolžnosti pa predstavlja protipravno dejanje, ki ima poleg kršitve delovne dolžnosti lahko tudi znake prekrška, gospodarskega prestopka ali kaznivega dejanja pri vseh teh pravnih oblikah, pa se lahko še posebej pojavlja materialna odgovornost.

Pri vsem tem pa bi še omenil, da je treba tako pri delu delavcev v proizvodnji pa tudi pri delu delavcev v strokovnih službah podjetij upoštevati tudi takoimenovani rizik. Razumljivo je, da v okviru poslovanja podjetja nastaja določena materialna škoda, za katero pa delavec ne odgovarja. To upošteva tudi temeljni zakon o delovnih razmerjih. V členu 94. določa temeljni zakon o delovnih razmerjih kot pogoji za materialno odgovornost namen ali veliko nepazljivost. Majhna nepazljivost ne predstavlja pogoja za materialno odgovornost in gre nastala škoda na račun poslovnega rizika v poslovanju podjetja. Tudi za škodo, ki jo povzroči delavec na delu oziroma v zvezi z delom tretjim fizičnim ali pravnim osebam je možno zoper delavca z regresno pravico uveljavljati zahtevek le, kakor to določa člen 98 temeljnega zakona o delovnih razmerjih, če je delavec škodo povzročil namenoma ali iz velike nepazljivosti. Tudi v tem primeru spada majhna nepazljivost v okvir poslovnega rizika.

V zvezi s problematiko odgovornosti delavcev v strokovnih službah, bi posebej omenil problem odgovornosti delavcev za delo podrejenih. Ta problematika pri nas ni niti teoretično niti praktično dovolj razčiščena, v samoupravni zakonodaji pa več ali manj nedefinirana. Postavlja se vprašanje, kako in v kakšni meri je odgovoren delavec za delo svojih podrejenih. Teoretično in

praktično izključujem primere so- storilstva ali udeležbe. Prvenstveno izhajamo pri tem vprašanju iz stališča odgovornosti delavcev nad delom podrejenih iz odnosa kontrole oziroma opustitve kontrole v taki meri, da pride do izvršitve protipravnega dejanja, zlasti disciplinskega prekrška.

V delokrog delovnega mesta vodstvenih delavcev avtomatično spada tudi kontrola dela podrejenih ter jo obeležujejo tudi opisi delovnih mest v gospodarskih organizacijah. Pri obravnavanju te pravne odgovornosti je treba prav tako izhajati iz teorije krivde. Za prepuste, ki jih napravijo podrejeni, bodo nadrejeni delavci odgovarjali v primeru, če je tudi na njihovi strani podana krivda zaradi izvršenega protipravnega dejanja po podrejenem delavcu.

Zelo je sprejemljivo določilo, ki je izraženo v 8. členu zakona o gospodarskih prestopkih, ki pravi: »Odgovorna oseba je odgovorna za gospodarski prestopok, če je prišlo do prestopka z njenim dejanjem ali opustitvijo dolžnega nadzorstva in če je pri tem ravnala malomarno, razen če ne določa predpis, s katerim je določen gospodarski prestopok samo z naklepom«.

V tem določilu temelji odgovornost nadrejenih za delo podrejenih na opustitvi dolžnega nadzorstva. Ta opustitev dolžnega nadzorstva pa seveda prav tako predstavlja vsaj malomarnost kot krivdno obliko.

Navedenemu problemu samoupravna zakonodaja sploh ali zelo malo posveča pozornosti. V zadnjem času se na vseh mogočih nivojih precej razpravlja o odgovornosti vodilnih ljudi v gospodarskih organizacijah.

Ni zanikati, da uspeh podjetja v marsičem zavisi od dela vodilnih delavcev v podjetjih. Še tako dobra organizacija dela pa v nekoliko večjih podjetjih še ne omogoča vodilnim delavcem podjetja voditi delo tako, da bi lahko v vsakem času imeli stalno kontrolo nad delom podrejenih. Ne more se še za vsako izvrševanje zadev, kakor tudi za izvrševanje aktov in ukrepov ali njih opustitev avtomatično naprtiti krivdo nadrejenemu delavcu. Pravna odgovornost nadrejenega delavca temelji tu le na opustitvi dolžnega nadzorstva, kjer pa mora obstojati tudi krivda (naklep ali malomarnost) in ga je le pod takimi pogoji možno klicati na odgovornost. V mnogih primerih pa je glede odgovornosti nadrejenih delavcev za odgovornost podrejenih možno govoriti o moralni ali celo politični odgovornosti, ki pa seveda vsebuje druge posledice (ostavka), kot pa pravna odgovornost.

Poseben problem predstavlja tudi kontrola nad izvajanjem dela

Humor

Veliko na slabšem je bil Francelj, ki je dve leti po ženini smrti našel v »kostnu« sto jurjev. Ker se pa sedaj skoraj vsako leto menja denar, so bili pa seveda ti jurji zan nič in kaj je hotel drugega, kot da se je od jeze npil.

strokovnih služb. Ne moremo govoriti o tej ali oni odgovornosti, če ni kontrole, ker le skozi kontrolo lahko ugotavljamo odgovornost. Ugotoviti moramo, da nad delom strokovnih služb mora prvenstveno opravljati kontrolo direktor gospodarske organizacije. V skladu z ustavnimi določili in temeljnim zakonom o podjetjih vodi direktor poslovanje podjetja, pri svojem delu je samostojen in osebno odgovoren delovni skupnosti in organom upravljanja delovne organizacije; za zakonitost dela delovne organizacije ima za izpolnjevanje z zakonom določenih obveznosti pa je odgovoren tudi družbeni skupnosti. Ta odgovornost direktorja je pravno skoncentrirana na več področij. Direktor tako odgovarja disciplinsko, materialno in kazensko. Obstoja pa tudi možnost razrešitve direktorja pred potekom dobe, za katero je bil imenovan.

Po določilih člena 57 temeljnega zakona o podjetjih lahko delavski svet direktorja s svojim sklepom razreši (odstavi), še preden poteče čas, za katerega je bil imenovan.

1. Če s svojim delom huje prekrši ali večkrat prekrši predpise, ki se nanašajo na delo podjetja ali njegovo odgovornost, statut ali druge splošne akte podjetja, če neutemeljeno noče izvrševati sklepov organov upravljanja ali če ravna očitno njim nasprotno;
2. Če s svojim nevestnim ali nepravilnim delom prizadane podjetju ali družbeni skupnosti večjo škodo, ali če bi bila zaradi njegovega nevestnega ali nepravilnega dela taka škoda lahko na-

stala;

3. Če zaradi neizvrševanja ali malomarnosti izvrševanja dolžnosti podjetja ni moglo izvršiti svojih temeljnih nalog ali je bilo njihovo izvrševanje znatno oteženo;
4. V drugih primerih, ki jih določa zakon.

Iz vseh teh norm vidimo, da je direktor prvenstveno odgovoren za pravilno poslovanje delovne organizacije. Vodstvo poslovanja opravlja sam s pomočjo strokovnih služb. Kakor tudi s sodelovanjem organov upravljanja. Prvenstveno on odgovarja organom upravljanja za dela strokovnih služb. V njegov delokrog spada tudi kontrola nad delom strokovnih služb. Razumljivo pa je, da s tem ni izključena kontrola nad delom strokovnih služb organom upravljanja, vsekakor pa se ta kontrola praviloma izvaja preko direktorja.

Prvenstvena naloga direktorja je torej organizacija in vodenje dela podjetja in s tem seveda tudi organizacija dela, vodenje in kontrola nad strokovnimi službami.

Cela vrsta statotov gospodarskih organizacij, ki so v skladu s členom 59 temeljnega zakona o podjetjih uvedle nadzorni organ kot poseben organ upravljanja, so tudi temu nadzornemu organu prepustile kontrolo nad izvajanjem poslovanja strokovnih služb.

Člen 60 temeljnega zakona o podjetjih določa naslednje: Pravice in dolžnosti nadzornega organa določa statut skladno z ustavo in zakoni.

Nadzorni organ nadzoruje zlasti kako se izvajajo določbe statuta in

drugih splošnih aktov, v katerih so določene pravice članov delovne skupnosti podjetja in njegovih delov (delovne enote in drugo) v upravljanju ter pravice organov upravljanja v podjetju, kot tudi, ali se te pravice uveljavljajo na tak način in po takem postopku, kot je določeno v statutu oziroma drugem splošnem aktu.

Člani delovne skupnosti se lahko obračajo neposredno na nadzorni organ v primerih kršitve pravic v upravljanju.

Nadzorni organ ima pravico in dolžnost opozoriti organ upravljanja, če misli, da je njegov sklep v nasprotju s statutom ali kakšnim drugim splošnim aktom.

Mnenja sem, da v kolikor so v nekaterih gospodarskih organizacijah prepustili nadzornemu organu kontrolo nad izvajanjem dela strokovnih služb — to ni v skladu s členom 60 temeljnega zakona o podjetjih. Po citiranem določilu tega člena, nadzorni organ ne presoja poslovanje podjetja, kolikor ne prizadeva pravic upravljanja. Organa upravljanja, kot so UO in delavski svet, pa imata bodisi preko direktorja ali pa tudi neposredno pravico izvajati kontrolo nad delom strokovnih služb, saj s tem kontrolirata izvajanje lastnih sklepov.

Organizacija kontrole nad delom strokovnih služb je v gospodarskih organizacijah v mnogih primerih šibka, ne zadovoljiva, z interno zakonodajo nedefinirana. Vse to pogojuje slabo poslovanje strokovnih služb in s tem slabo poslovanje vsega podjetja.

Delo samoupravnih organov

Osrednji delavski svet in upravni odbor ZP-T sta imela kot osrednja samoupravna organa podjetja, v času od 19. 2. 1969 do 15. 4. 1969 naslednje seje oziroma zasedanja, na katerih so razpravljali in sklepali o naslednjih zadevah:

1. Na 17. seji upravnega odbora, dne 19. 2. 1969:

- odobril je sredstva za cepljenje vseh članov skupnosti proti gripu,
- ugodno je rešil 8 prošenj in pri tožb, 2 pa je zavrnil,
- direktorju komercialnega sektorja je odobril službeno potovanje v ZR Nemčijo na ogled nekaterih obratov, ki proizvajajo embalažne artikle,
- odobril je službeno potovanje inženirju Šikovcu Rudolfu, vodji razvojnega oddelka, da na stroške rudarskega inštituta Beograd prouči uporabnost hidravličnega podporja na enem izmed rudnikov na Poljskem,
- komisiji za oddih in rekreacijo je odobril izplačilo enkratne nagra-

de v višini 1.500,00 N din namensko za nagraditev članov delovne skupnosti za opravljeno delo pri poslovanju počitniških domov v letu 1968, v izvedelovnem času; komisija je bila pooblaščenca, da določi višino nagrade za vsakega posameznika,

- odobril je letne najemnine za korišćenje zemljišč in sadnega drevja, ki so v lasti podjetja podjetje pa jih daje v najem,
- na znanje je sprejel odpoved delovnega razmerja direktorja splošnega sektorja, hkrati pa sklenil, da se izvede določena reorganizacija tega sektorja; v tem smislu je soglašal s spremembami in dopolnitvami nekaterih členov statuta podjetja, ki naj jih dokončno obravnava in o njih sklepa osrednji delavski svet,
- soglašal je s preknjižbami inventurnih razlik pri popisu osnovnih sredstev in drobnega inventarja v uporabi za leto 1968,
- soglašal je s poslovnim poročilom in zaključnim računom vseh de-

javnosti podjetja za leto 1968. Hkrati je pripravil predlog, da bi nerazporejeni ostanek dohodka, ki je namenjen za neto sklade, uporabili do razporeditve za obratna sredstva,

- soglašal je s predlogom pravilnika o varstvu pri delu, ob upoštevanju nekaterih dopolnitev oziroma sprememb posameznih členov,
- soglašal je tudi s predlogom prapravnika o osebnih varstvenih sredstvih, vključno z nekaterimi spremembami oziroma dopolnitvami

2. Na 13. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 24. 2. 1969:

- odobril je preknjižbe inventurnih razlik pri popisu blaga in sredstev za leto 1968; prav tako je odobril tudi preknjižbe inventurnih razlik pri popisu osnovnih sredstev in drobnega inventarja v uporabi za leto 1968 ter odobril odpis neizterljivih in spornih terjatev,

- odobril je dopolnitev pravilnika o delitvi osebnih dohodkov,
 - odobril je najetje posojila za investicijsko izgradnjo na opekarni pri rudniku Trbovlje v višini 1.481.031,60 N din,
 - odobril je nabavo treh tovornjakov za potrebe avtoparka iz sredstev, ki so bila pridobljena na račun prodanih avtobusov. Ti stroški ne bremene redne amortizacije,
 - odklonil je predlog delavskega sveta rudnika Hrastnik, da bi višek sredstev, ki je bil ustvarjen v menzi Hrastnik v preteklem letu porabili na rudniku Hrastnik, ker bi tak sklep bil v nasprotju z integracijskimi načeli v podjetju; soglašal pa je s tem da bo v okviru možnosti upošteval stvarne potrebe menze v Hrastniku v letošnjem letu.
- 3. Na 14. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 24. 2. 1969:**
- potrdil je zaključni račun vseh dejavnosti podjetja za leto 1968,
 - določil je, da se medobratna realizacija obračuna v celotnem dohodku vseh dejavnosti kot eksterne realizacija; hkrati je določil tudi, da se nerazporejeni ostanek dohodka uporablja do razporeditve za obratna sredstva,
 - analitični oddelek je dobil nalogo, da izdela analizo vgrajenega in izgubljenega jeklenega podporja v letu 1968 in jo primerja z vrednostjo jamskega lesa in krajinikov
 - potrdil je nov pravilnik o varstvu pri delu s sprejetimi pripombami in dopolnitvami, prav tako pa tudi nov pravilnik o razdeljevanju osebnih varstvenih sredstev, ob upoštevanju sprejetih pripomb in dopolnitev,
 - z veljavnostjo od 1. 3. 1969 dalje je sprejel spremembo in dopolnitev statuta podjetja v nekaterih točkah,
 - razpisal je volitve v organe upravljanja v podjetju s 26. 2. 1969 s tem, da se volitve izvedejo 28. 3. 1969. S tem v zvezi so bile imenovane ustrezne komisije in določeno število članov posameznih delovnih enot za osrednji delavski svet in upravni odbor.
- 4. Na 18. seji upravnega odbora, dne 14. 3. 1969:**
- upravni odbor je bil seznanjen o poteku in rezultatih službenih potovanj v inozemstvo, ki jih je odobril posameznil članom delovne skupnosti na prejšnjih sejah,
 - ugodno je rešil 6 vlog in pritožb, zavrnil je 2, o 2 pa bo še razpravljaj,
 - Janezu Oberžanu, vodji oddelka za izobraževanje odraslih pri RŠC je odobril 3-dnevno službeno potovanje v Italijo zaradi ogleda in priučitve sistema izobraževanja odraslih pri firmah Fiat Olivetti,
 - pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na sodelovanju ODS, da odobri plačilo izrednega pri-

- spevka za zdravstveno zavarovanje za razdobje od 1. 3. do 31. 12. 1969, ki znaša 0,28 % od neto osebnih dohodkov, s tem da ga plačujejo zavarovanci sami,
 - analitski oddelek je dobil nalogo, da upošteva pri izdelavi predloga finančnega plana osnovne dejavnosti za letošnje leto določene ukrepe, na podlagi katerih bodo posamezne delovne enote morale zniževati porabo materiala, zmanjševati nadurno in nedeljsko delo itd.; hkrati s tem je pripravil predlog ODS, da razpravlja in sklepa o udeležbi separacije Zagorje na povprečku osebnih dohodkov, ki se oblikujejo na rudniku Zagorje,
 - pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju ODS za razdelitev nerazporejenega ostanaka dohodka za leto 1968; hkrati je pripravil predlog, da ostane razdelitev sredstev za letovanje in nadomestila za vožnje v letu 1969 enaka, kot v preteklem letu,
 - določil je, da se sredstva, ki so namenjena za individualno stanovanjsko izgradnjo v letošnjem letu razdelijo posameznim proslcem iz vrst članov naše delovne skupnosti enako, kot v preteklem letu. Hkrati je zvišal dosedanji skupni znesek, na katerega je bil upravičen graditelj od 20 na 35.000,00 N din,
 - odobril je razpis za vajeniška učna mesta v letu 1969: za rudarsko stroko 70 učencev, za kovinsko stroko 10 učencev, za elektro stroko 7 učencev; poleg tega je odobril razpis štipendij za naslednje šolsko leto,
 - kadrovski sektor je dobil nalogo, da pripravi predlog o zaostritvi pogojev za pridobitev kvalifikacije preko tečajev, ki jih organizira RŠC,
 - za vodjo splošnega sektorja je imenoval Tineta Lenarčiča, za vodjo pravnega sektorja pa Marjro Čibej; hkrati je imenoval Vladimirja Sihurja, dosedanjega v. d. direktorja kadrovskega sektorja,
 - imenovana je bila nova komisija za oddih in rekreacijo za leto 1969.
- 5. Na 19. seji upravnega odbora, dne 22. 3. 1969:**
- navzoči so bili seznanjeni z rezultati službenih potovanj v inozemstvo, ki jih je UO na svojih prejšnjih sejah odobril nekaterim sodelavcem,
 - ugodno je rešil eno vlogo,
 - pripravil je predloge za razpravo in sklepanje na zasedanju ODS o razdelitvi nerazporejenega ostanaka dohodka,
 - odobril je, da se za eksploatacijo, obnovo, nego in varovanje gozdnih površin v letu 1969, porabi poleg sredstev biološke amortizacije, tudi zakupnina iz leta 1968,
 - pripravil je predlog za zasedanje na ODS za spremembo pravilnika

- o delitvi osebnih dohodkov,
- potrdil je poročilo o doseženi realizaciji ter proizvodnih stroških v januarju in februarju 1969. Tehniška in komercialna služba sta dobili nalogo, da podvzameta ustrezne ukrepe za znižanje porabe materiala, predvsem na rudniku Zagorje,
- vodstvo podjetja je dobilo nalogo, da naj izvede pri pristojnih organih akcijo, da bi ostala višina republiškega proračunskega prispevka oziroma prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja v letošnjem letu enaka kot v preteklem letu,
- soglašal je s finančnim planom podjetja za leto 1969. Resorne službe so dobile nalogo, da naj pričnejo s pripravami za izdelavo osnov novega pravilnika o delitvi dohodka po delovnih enotah,
- soglašal je s tem, da komisija za spremljanje in izvajanje določil novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov poda svoje poročilo s predlogi v razpravo novoizvoljenim samoupravnim organom,
- soglašal je z informacijo o poteku priprav za preventivno zdravljenje članov delovne skupnosti,
- soglašal je z odpovedjo delovnega razmerja tovariša Franca Tomažiča, dosedanjega vodje gospodarškega oddelka na rudniku Zagorje,
- predsednik UO in glavni direktor sta se zahvalila članom UO za njihovo sodelovanje pri delu UO v pretekli mandatni dobi. Seja je namreč bila zadnja v tej mandatni dobi.

6. Na 15. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 26. 3. 1969:

- potrdil je poročilo o delu UO v mandatni dobi 1968/69,
- na predlog delavskega sveta rudnika Hrastnik bo vodstvo podjetja posredovalo pri zdravstvenem domu Zasavje zaradi organizacije prevozov z reševalnimi avtomobili in zaradi neurejenosti zdravstvene službe na področju v Hrastniku, Slaba organizacija prevozov in neurejena zdravstvena služba v Hrastniku sta prišli do izraza dne 13. 3. 1969, ko se jer v jami rudnika Hrastnik težko ponesrečil tovariš Franc Šepetavec,
- potrdil je finančni plan podjetja za leto 1969. UO in ODS se bosta dokončno odločila o tem, na katerem povprečku osebnega dohodka delovnih enot bo udeležena separacija Zagorje, po izvolitvi novih organov upravljanja,
- odobril je razdelitev nerazporejenega ostanaka dohodka podjetja za leto 1968. Del sredstev je namenil v poslovni sklad, del pa v sklad skupne porabe. Iz sklada skupne porabe je namenil sredstva za regrese za letovanje članov delovne skupnosti in nadomestila za vožnjo v letošnjem letu, za preventivno zdravljenje

- cca 100 članov delovne skupnosti, za stanovanjsko izgradnjo v Hrastniku in Trbovljah, za individualno stanovanjsko izgradnjo v letošnjem letu na področju delovnih enot v Hrastniku in Trbovljah, za poslovanje delavskih svetov Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ter za poslovanje rudniškega odbora sindikatov,
- določil je, da plačujejo izredni prispevek za zdravstveno zavarovanje v času od 1. 3. do 31. 12. 1969, ki znaša 0,28 % od neto osebnih dohodkov, zavarovanci sami, t. j. člani naše delovne skupnosti,
 - društvom upokojencev v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju je odobril po 2.000,00 N din s tem, da ta sredstva namenijo bolnim in socialno ogroženim upokojencem, bivšim članom naše delovne skupnosti, ki so pomoči najbolj potrebni,
 - skladi Borisa Kraigherja pri univerzi v Ljubljani je odobril vplačilo enkratne denarne pomoči v višini 5.000,00 N din, namensko za štipendiranje zelo nadarjenih študentov, ki izhajajo iz delavskih in kmečkih družin s tem, da prvenstveno upoštevajo slušatelje rudarske stroke,
 - odobril je nabavo 20 rudarskih uniform za vajence RSC s tem, da jih ima v varstvu in oskrbi RSC,
 - Onkološkemu inštitutu v Ljubljani — skladi za izgradnjo novega inštituta je odobril enkratno denarno pomoč v znesku 5.000,00 N din za gradnjo nove bolnice za rakava obolenja,
 - odobril je izločitev dotrajanih osnovnih sredstev po predlogu komisije ODS za promet z osnovnimi sredstvi,
 - odobril je manjšo spremembo fa-

- ktorske udeležbe v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov za delovna mesta tehničnega vodje obrata Gramat od 248 na 220,
- odobril je najetje posojila za investicijska dela na opekarni rudnika Trbovlje v višini 1.481.031,60 N din; kredit najame podjetje pri kreditni banki in hranilnici Ljubljana, podružnici v Trbovljah,
 - odobril je podaljšanje depozita pri tej banki v višini 600.000,00 N din pod pogojem, da banka odobri zahtevek za dodelitev investicijskega kredita za delo na opekarni,
 - predsednik ODS se je zahvalil za sodelovanje vsem tistim članom ODS, katerim je mandatna doba potekla.

7. Na 16. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 10. 4. 1969:

- potrdil je poročilo volilne komisije o poteku in izvedbi volitev v samoupravne organe pri podjetju, ki so bile 28. 3. 1969. Hkrati je potrdil tudi pravilnost poteka volitev in potrdil mandate novoizvoljenim članom ODS,
- dal je razrešnico UO podjetja, ki je deloval v mandatni dobi 1968/69 s tem, da bo dokončno razrešen svojih obveznosti po končani primopredaji podjetja,
- sklenil je, da veljajo do sprejetja spremembe statuta podjetja vsa tista določila statuta podjetja in temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah, ki so bila že doslej v veljavi,
- izvolil je nov UO podjetja za mandatno dobo 1969/70; ti člani so: iz rudnika Hrastnik — Zdovec iz rudnika Trbovlje — Berger Ivan, dipl. inž. rud. in Poglajen Jože, iz rudnika Zagorje — Gra-

- hek Leopold, dipl. inž. rud. in Kolenc Ivan, iz separacije — Švajger Zdravko, dipl. inž. rud., iz OSRD Starman Franc, dipl. inž. rud., iz RŠC — Ačkun Beno, od skupnih služb Lapornik Janko, enajsti član UO pa je po svojem položaju glavni direktor Ivančič Albert, dipl. inž. rud. Namestniki članov UO pa so: Hafner Alojz, Avbelj Dušan, dipl. inž. rud., Pikš Anton, Knez Ivan, Mirva Ignac, Zorko Ivan, Lebeničnik Alojz, Slokan Roman, Razboršek Karel in Kadunc Miro,
- imenoval je šest stalnih komisij ODS in sicer komisijo za varstvo pri delu, komisijo za promet z osnovnimi sredstvi, kadrovska komisijo za delovna razmerja, komisijo za varstvo delovnih odnosov ter komisijo za izume in tehnične izboljšave,
- odobril je dopolnitev člena 48 statuta podjetja s tem, da lahko komercialni sektor vodi komercialni direktor, ki mora biti diplomiran ekonomist ali ekonomist z najmanj petletno delovno dobo v rudarskih ali drugih večjih delovnih organizacijah,
- soglašal je s tem, da RŠC organizira izvedbo krajših seminarjev za novoizvoljene člane organov upravljanja,
- odobril je plačilo prevoznih stroškov z vlakom članom naše delovne skupnosti, ki se bodo udeležili proslave 50. letnice KPJ ZKJ, dne 27. aprila 1969 v Velenju,
- razpravljali so o poslovanju kamnoloma v Borovniku ter o pogodbenih odnosih z gradbenim podjetjem Zagorje v zvezi z izgradnjo in investiranjem v betonarno v Borovniku.

Lenarčič Tine

Delo in nadaljnje naloge industrijske gasilske čete ZP-T pri rudniku Trbovlje

Poleg ostalih služb v okviru podjetja mora biti organizirana tudi gasilska služba. To zahteva temeljni zakon o rudarstvu. Zato smo pred nekaj leti s pomočjo vodstva podjetja uspeli pridobiti nekaj mladih članov. Sedaj šteje društvo 35 aktivnih članov, 8 rezervnih in 3 častne člane. Za nastop v akcijah je tak sestav članstva zadovoljiv, tako po številu, kakor tudi po povprečni starosti. Občinska gasilska zveza je organizirala tudi podčastniški tečaj. Tega je obiskovalo 10 članov. Vsi so ga uspešno opravili. Poleg tega izvajamo dvakrat mesečno vaje, da bi bilo delo v društvu čimbolj us-

pešno. Vaje so praktične in teoretične, tako da člani vedno izpopolnjujejo svoje znanje. Skrbimo tudi za uporabnost gasilske opreme. To vedno čistimo in vzdržujemo. V minulem letu smo uspeli nabaviti nekaj tlačnih »B« in »C« cevi. To je bilo nujno nabaviti, ker so stare, platnene že dotrajale. Bilo je potrebno dobiti tudi motorno črpalko zaradi zanesljivosti pri nastopu v akcijah. Stare črpalke niso bile več zanesljive, kar se je pokazalo pri nekaterih akcijah. Tak primer je bil izpiranje zemlje v kamnolomu Vode. Akcije nismo uspeli izvesti sami zaradi zastarelih črpalk.

Pri tem nam je pomagala gasilska četa rudnika Hrastnik. Črpalci smo vodo v Limberju in pomagali na opekarni pri čiščenju kanalizacije. Za manjše posege v okviru podjetja imamo na razpolago zadovoljivo opremo, razen prevoznega sredstva.

Sedaj razpolagamo s starim vozilom, ki zahteva več časa za popravila, kakor pa je v obratovanju. Razumljivo je, da takšno vozilo ni zanesljivo v primeru nujne akcije. Če pa pogledamo nekaj let nazaj, je bila situacija zaradi gasilske opreme še slabša. Da se je ta situacija izboljšala, gre zahvala nekaterim vodilnim članom, ki so z razumeva-

njem pristopili k izpopolnjevanju gasilske opreme. Vendar se tudi s tem ne moremo zadovoljiti. Naloge so sedaj precej večje, ker je gasilska služba vključena v civilno zaščito. Zato moramo v prihodnje čimbolj skrbeti za strokovno izpopolnjevanje članstva, kakor tudi opreme, da bi bili kos našim nalogam. Obstoječa situacija se bo mogla reševati v okviru Zasavskih premogovnikov in seveda v okviru možnosti. Na razpolago bi morali imeti uporabno terensko vozilo, vsaj

v popoldanskem in nočnem času. Mnenja sem, da bi bilo vozilo korišćeno v potrebnih mejah za gasilce, kakor tudi eventualno za potrebe podjetja.

V društvu je organizirana popoldanska in noćna dežurna služba. Naloga te službe je, da je vedno pripravljena v najkrajšem času lokalizirati začetne požare, oziroma če je požar večjega obsega, obvestiti najbližje člane za pomoć pri gašenju. V letu 1967 smo število članov za dežurstvo zmanjšali s tem,

da smo dopoldansko dežurstvo opravili, ker je večina članov v službi in so dosegljivi v primeru potrebe. Noćno dežurstvo smo zmanjšali za dva člana.

Za rudarski praznik 3. julij bomo organizirali tekmovanje z gasilskima društvoma Hrastnik in Zagorje. V bodoće bomo morali iskati še boljše oblike organizacije te službe in jo prilagoditi zakonskim predpisom.

Gotalj Juro

Izobraževanje kadrov v tovarni FIAT

Združenje strokovnih šol Slovenije je po dogovoru s potovalno agencijo pred nedavnim organiziralo strokovno ekskurzijo v tovarno avtomobilov Fiat v Torino in tovarno pisalnih strojev Olivetti v Ivrei v Italiji. Skupina je bila sestavljena večinoma iz prosvetnih delavcev, ki so zaposleni pri strokovnem izobraževanju mladine in delavcev. Prav zaradi tega je bil cilj skupine, da se v omenjenih tovarnah spoznajo s sistemom strokovnega izobraževanja.

V tovarni Fiat so skupino sprejeli ob vnaprej doloćenem času vodja propagandnega oddelka in spremljevalki. Po krajšem uvodnem nagovoru so našo skupino namestili v njihove avtobuse, ki so nalašč prirejeni za ekskurzije po tovarni. V vsak avtobus je prisledla spremljevalka, ki je med ogledom tovarne tolmačila, kako poteka proizvodnja. Po dveurni vožnji, smo si ogledali tri proizvodne dvorane. V prvi smo videli ogromne stiskalnice za oblikovanje pločevine, kjer so izdelovali vse zunanje dele avtomobilov, v drugi so montirali motorje, v tretji pa smo si ogledali montažo vseh vrst avtomobilov ob tekoćem traku. Delovne prostore, kjer izdelujejo letala, železniške lokomotive, traktorje in podobno pa si nismo smeli ogledati, ker trenutno proizvajajo nekatera vojaška vozila.

V tovarni avtomobilov v Torino je zaposlenih 140 tisoć delavcev. Med njimi so le redki, ki nimajo kvalifikacije. Nekvalificirani so zaposleni pri raznih težaških delih ali pa pri delu v raznih skladiščih. Da lahko dosežejo tako ugodno strukturo kvalificiranih delavcev v tovarni, imajo svojo lastno poklicno šolo, v ka-

teri se redno izučuje najmanj 1000 mladincev, pa tudi starejših. Šolski prostori, ki obsegajo precej velike delavnice in učilnice, so naj sodobnejše urejeni. Vsaka učilnica je opremljena za učenje doloćenega predmeta, delavnice pa imajo naj sodobnejše stroje iz mnogih držav Evrope, Azije in Amerike. Že ob vstopu v šolske delavnice in učilnice je čutiti vzoren red, dobro organizacijo dela, predvsem pa vtis dobre organiziranosti praktičnega in teoretičnega pouka. V tovarniško šolo sprejmejo le tiste mladince, ki so uspešno zaključili testne naloge. Ućijo se tri leta. Iz učnega programa so črtali vse splošne predmete kot so: materin jezik, zgodovino, zemljepis in podobno, imajo pa matematiko in sindikalno pravo, ali kot smo razumeli po naši, družbeno-ekonomsko vzgojo. Najvećjo skrb posvećajo strokovnim predmetom. Ko zapustijo šolske prostore, so usposobljeni za vsa dela, ki so potrebna za proizvodnjo v njihovi tovarni. V obdobju treh let se izučijo za ključavničarja, strugarja, avtomehaničnika, avtoelektrikarja, tapetnika, kleparja, pa morda še kak drug poklic.

Drugo skupino učencev sestavljajo mladinci, ki so uspešno konćali osnovno šolo. Ker pa niso dobili učnih mest v tovarnah, so obiskovali državno strokovno šolo, ki je podaljšana osnovna šola. V tovarniški šoli se učijo samo eno leto in so po konćanem šolanju enako usposobljeni kot prejšnji.

Tretjo skupino pa sestavljajo starejši delavci, kateri so bili sprejeti kot nekvalificirani. Ta skupina delavcev ima svoje učilnice za praktično delo v tovarniških dvoranah, do-

ćim teoretično v šolskih učilnicah. Njihovo ućenje traja le nekaj tednov ali morda mesecev. Po konćanem šolanju so usposobljeni samo za doloćena delovna mesta ob tekoćem traku. To so samo priućeni za dva ali tri delovna mesta, zato so tudi slabše plaćani.

Poleg rednih učencev, mladincev za enoletno šolanje in starejših, sprejmejo v tovarno letno do 400 pripravnikov s srednjo, višjo ali visoko šolo. Delo pripravnikov nadzorujejo s strani šole in jim tudi pomagajo. Vsak pripravnik ima toćno doloćen program, ki pa je prirejen za njegovo predizobrazbo in stroko. Pridnopravniška doba ni krajša kot leto dni, doćim doba trajanja ni omejena. Tisti pripravniki, ki žele ostati v tovarni morajo opraviti izpit, ostali dobe le potrdila, da so opravili pripravniška doba ni krajša kot leto hko zaposlijo drugje.

Predavatelji šole so najboljši strokovnjaki in morajo obvezno predavati tudi v šoli. V času, ko predavatelj predava, ni posebej nagrajen, ima pa vmesno plaćo med njegovim stalnim delovnim mestom in predavateljem. Predava le med svojim službenim časom.

Absolventi šol se lahko po konćanem šolanju zaposlijo v tovarni. Delovno mesto imajo garantirano. Če pa se ne žele zaposliti v tovarni, lahko odidejo in ni potrebno vraćati podjetju nobenih sredstev, čeprav so se šolali na stroške tovarne, ki celotno dejavnost šole dotira. Ućenci prejemo v času šolanja nagrado od 17 do 20.000 lir mesećno, starejši, ki so na priućevanju pa takoj zaćnejo

dobivati celo plačo.

Po končanem obisku v tovarni in šoli se je skupina odpeljala v Ivreo,

kjer obratuje tovarna pisalnih strojev Olivetti. V tej tovarni imajo povsem drugačno metodo izobraževa-

nja. Kakšno, pa prihodnjič.

Oberžan Janez

Novi odborniki občinskih skupščin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje

Na neposrednih volitvah dne 9. aprila 1969 v delovnih organizacijah in 13. aprila 1969 na terenu, so bili izvoljeni za člane — odbornike občinskih skupščin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje naslednji člani:

Hrastnik

a) občinski zbor sestavljajo:

Miha Ačkun, inž. Adi Babič, Franc Barič, Justa Bevec, Zvone Biderman, inž. Peter Cestnik, Franc Česnovar, Marjan Dolanc, Felik Dolinšek, Alojz Hafner, Maks Jakopič, Alojz Janežič, Jože Jerič, Franc Lipovšek, Vili Kohne, Drago Kozole, Boris Logar, inž. Maks Mrcina, Rudi Napred, Vili Ojsteršek, Lojze Plaznik, Franc Sršen, Franc Špajzer, Mirko Štromajer in inž. Franc Tramte;

b) zbor delovnih skupnosti sestavljajo:

Adam Baloh, Silva Benedik, Božo Biderman, Janez Cigler, Karlo Čulk, Stane Drame, Peter Gaberšek, Oto Gradišnik, inž. Vinko

Trbovlje

a) občinski zbor sestavljajo:

inž. Rudi Babič, Stojan Baloh, dr. Engelbert Burja, inž. Marko Cibej, Miha Ferme, Štefan Forte, Justa Gnedič, Slavko Gulič, dr. Irena Ivančič, Jože Jan, Milan Janežič, Jože Laznik, Miro Kadunc, Lado Kranjc, Jože Knez, Peter Maleš, Pavla Mrak, Ervin Perdih, Cveto Plevnik, Jože Sakeljšek, Natalija Sitar, Zofka Sotenšek, Vladimir Ščurk, Ciril Urek, Ivo Vozelj, Ivan Vresk in Janez Zavolovšek;

b) zbor delovnih skupnosti sestavljajo:

Marjan Alič, Vlado Bezlaj, inž. Gvido Burja, Ferdo Dobovičnik, dr. Hinko Drnovšek, Dani Femc, Damjan Goričan, Ivan Gunzek, Stane Hodej, Ivan Hribar, inž. Albert Ivančič, Stane Jurkovič, Miro Klopčič, Jože Kovač, Mira Kreže, Anton Ličar, inž. Cveto Majdič, inž. Gojmir Meško, Ivan Muhič, Gvido Počivavšek, Peter Polc, Jelo Potočan, Janko Pucelj, Mirko Rupnik, Ernest Sajevec, Franc Suhodolčan, Franc Šipek in Mirko Šrubar.

Zagorje

a) občinski zbor sestavljajo:

Jože Bračun, Tomo Drnovšek, inž. Janez Garantini, Jakob Grošelj, Alojz Guzej, Viktor Kajtna - ml., Janez Knez, Štefan Knez, Franc Lazar, Magda Malovrh, inž. Marjan Manfredo, Rado Palčič, Jože Pečnik, Drago Pesko, Jože Rancinger, Jože Razpotnik, Hinko Rus, Emil Stern, Erna Ule, Franc Vozelj in Jože Vrbančič;

b) zbor delovnih skupnosti sestavljajo:

inž. Alojz Ašič, inž. Srečko Brus, Martina Drnovšek, Janez Drole, Boris Fele, Ivan Fink, Jože Gale, inž. Stane Gošte, Edo Jerič, Miha Klučevšek, Ivan Kolenc, Franc Kredar, Mirko Lavrač, inž. Štefan Mozer, Jože Pikeč, Lado Povše, Maks Puh, Rezika Škrabar, Brane Vipotnik, inž. Karel Vukovič in inž. Franc Zupan.

ZANIMALO VAS BO

KVALIFIKACIJA je strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje določenih zadev. Delavec si pridobi strokovno izobrazbo preko rednega šolanja ali s praktičnim delom v delovni organizaciji. Po končanem strokovnem šolanju si učenec pridobi naziv kvalificirani delavec za določeno stroko.

KOMPENZACIJA nastane, kadar sta dve osebi druga drugi upnik in dolжник. Do kompenzacije pride najpreprosteje na zahtevo ali ugovor ene stranke, pa tudi proti volji druge stranke. To je enostavna kompenzacija, ki se imenuje tudi zakonska, ker so pogoji za njen nastop posebno predpisani. Kompenzacija lahko nastopi tudi na podlagi sporazuma zainteresirane stranke.

Dopisujte v svoje glasilo

Hrovatič, Gvido Jovan, Rudi Kirhmajer, Zoran Klemen, Matija Koritnik, Franc Kreže, inž. Alojz Lesjak, Samo Logar, Franc Mauser, Branko Milinović, Sanda Perić, inž. Marko Podlogar, dr. Adolf Rigler, Jurij Smodiš, Hinko Stošický, Zdene Ulaga in Anton Zohar.

Glasilo »SREČNO«
izdajajo Zasavski premogovniki Trbovlje, Trg revolucije 12.
Izhaja vsake dva meseca.

Urejuje ga uredniški odbor:
Dobčnik Stane, Leskovar Jože, Sotlar Alojz, Malovrh Metod, dipl. inž. rud., Savšek Janko, Anžur Bogdan, dipl. ec. Jermol Adolf, dipl. inž. rud., Tine Lenarčič.

Odgovorni urednik:
Jermol Adolf, dipl. inž. rud.
Tiska: Papirkonfekcija Krško, obrat Valvasorjeva tiskarna.

Naklada 3000 izvodov.